

TÜRKİYE KALKINMA BANKASI A.Ş.

**UYGUN YATIRIM ALANLARI
ARAŞTIRMASI**

MERZİFON

YUYAA/98-15-19

**HAZIRLAYAN
MUSTAFA TOSUN
Kıdemli Uzman**

ARAŞTIRMA MÜDÜRLÜĞÜ

**Ekim 1998
ANKARA**

TKB MATBAASI

İÇİNDEKİLER

	Sayfa No.
MERZİFON İLÇESİNE AİT GENEL BİLGİLER	1
GİRİŞ	2
1. COĞRAFİ KONUM VE İKLİM ÖZELLİKLERİ	3
1.1. Coğrafi Konum ve Doğal Yapı.....	3
1.2. İklim Özellikleri ve Bitki Örtüsü.....	3
2. ULAŞIM, ENERJİ VE ALTYAPI DURUMU.....	5
2.1. Ulaşım	5
2.2. Enerji ve Altyapı Durumu.....	6
3. EKONOMİK VE SOSYAL YAPI	8
3.1. Gelişmişlik Düzeyi	8
3.2 Nüfus ve İstihdam.....	9
3.3. Eğitim	11
3.4. Sağlık.....	13
3.5. Tarımsal, Hayvansal Etkinlikler ve Ormancılık.....	14
3.5.1. Bitkisel Üretim	15
3.5.2. Hayvancılık.....	20
3.5.3. Ormancılık.....	23
3.6. Madencilik.....	24
3.7. İmalat Sanayii.....	26
3.8. Turizm	29
3.9. Teşvik Durumu	33
3.10. Ticaret, Bankacılık ve Gelir Durumu.....	34
3.11 Yatırımlarda Devlet Yardımları.....	44
4. ÖNERİLEN YATIRIM KONULARININ DEĞERLENDİRME KRİTERLERİNE GÖRE SINIFLANDIRILMASI	57
4.1. Değerlendirme Kriterleri	57
4.2. Uygun Yatırım Konuları.....	59
4.2.1. Doğal Kaynak Potansiyelini Değerlendirmeye Yönelik Yatırımlar	59
4.2.2. Talebi Karşılamaya Yönelik Yatırımlar.....	61
4.3. Değerlendirme Kriterlerine Göre Önerilerin Sınıflandırılması	61
5. GENEL DEĞERLENDİRME VE SONUÇ.....	72
YARARLANILAN KAYNAKLAR	74

TABLÖLAR LİSTESİ

	SAYFA NO
TABLO 1 : İl Merkezi ve Merzifon İlçesinin Bazı İklim Değerleri	4
TABLO 2 : İlçe Merkezinin Diğer İlçelere ve Önemli Merkezlere Uzaklığı	5
TABLO 3 : İlçe Elektrik Enerjisi Tüketiminin Abone Gruplarına Göre Türkiye ve Karadeniz Bölgesi İçindeki Yeri (MWh).....	6
TABLO 4 : Kişi Başına Elektrik Tüketimi Açısından Merzifon İlçesinin Bazı Bölge İlleri İle Karşılaştırılması	7
TABLO 5 : Amasya İline Bağlı İlçelerin Gelişmişlik Sıralaması (1996).....	9
TABLO 6 : Amasya İli Nüfusunun İlçelere Göre Dağılımı ve Nüfus Yoğunluğu	10
TABLO 7 : Merzifon İlçesi İktisaden Faal Nüfusunun Faaliyet Kollarına Göre Dağılımı ve Türkiye Karşılaştırması	11
TABLO 8 : Okur-Yazarlık ve Bitirilen Son Öğretim Kurumuna Göre Nüfus (1990)	12
TABLO 9 : İlçedeki Eğitim-Öğretim Kurumları ve Öğrenci Sayısı	13
TABLO 10 : Merzifon Devlet Hastanesi'nin Çalışmaları	14
TABLO 11 : İlçe Tarım Alanlarının Kullanım Amaçlarına Göre Dağılımı	15
TABLO 12 : Sulanan Tarım Alanlarının Sulama Biçimleri İtibariyle Dağılımı	15
TABLO 13 : Merzifon İlçesi Tarla Ürünleri Üretim ve Verim Durumu (1997)	16
TABLO 14 : Merzifon İlçesi Sebze Ürünleri Üretim ve Verim Durumu (1997)	17
TABLO 15 : Merzifon İlçesi Meyve Ürünleri Üretim Durumu (1997)	18
TABLO 16 : Merzifon İlçesi Tarımsal Araç ve Gereç Sayısı (1997)	19
TABLO 17 : Merzifon İlçesi Gübre Kullanımı ve Gübrelenen Alan (Ton)	19
TABLO 18 : Merzifon İlçesi Tarımsal Mücadele İlaçları Tüketimi (Ton)	20
TABLO 19 : Merzifon İlçesi Hayvan Varlığı (Adet)	21
TABLO 20 : Merzifon İlçesinde Kesilen ve Sağılan Hayvan Sayıları (Adet)	22
TABLO 21 : Merzifon İlçesi Hayvansal Ürünler Üretimi (Ton)	22
TABLO 22 : Merzifon İlçesi Karma Yem Tüketimi (Ton)	23

	SAYFA NO
TABLO 23 : Merzifon İlçesi Orman Ürünleri Üretimi (M ³)	24
TABLO 24 : Merzifon İlçesi İmalat Sanayiinde Faaliyet Gösteren Kuruluşların Sektör, Üretim Konusu, Üretim Kapasitesi ve İstihdam Durumu	27
TABLO 25 : Merzifon Ticaret ve Sanayi Odası'na Kayıtlı İşyerlerinin Kuruluş Türlerine Göre Dağılımı (1998)	29
TABLO 26 : Merzifon İlçesindeki Turizm Tesisleri	33
TABLO 27 : Amasya İli Mevduat Dağılımı (Milyar TL.)	35
TABLO 28 : Banka Mevduatı Açısından Amasya İlinin Karadeniz Bölgesi İlleri İle Karşılaştırılması (1997)	36
TABLO29 : Amasya İli Kredi Dağılımı (Milyar TL.)	36
TABLO 30 : Banka Kredileri Açısından Amasya İlinin Karadeniz Bölgesi İlleri İle Karşılaştırılması (1997)	37
TABLO 31 : Kredi/Mevduat Oranı Açısından Amasya İlinin Diğer Bazı İller İle Karşılaştırılması	38
TABLO 32 : Amasya İli Gayri Safi Yurtiçi Hasılasının Sektörlere Göre Dağılımı (1987 Yılı Üretici Fiyatlarıyla) (Milyon TL)	41
TABLO 33 : Bingöl İli Gayri Safi Yurtiçi Hasılasının Sektörlere Göre Dağılımı (1987 Yılı Üretici Fiyatlarıyla) (%)	42
TABLO 34 : Amasya İli GSYİH'sının Karadeniz Bölgesi GSYİH'sı İçindeki Yeri (1987 Yılı Üretici Fiyatlarıyla) (Milyon TL)	43
TABLO 35 : Kişi Başına Amasya İli Gayri Safi Yurtiçi Hasılası (Cari Fiyatlarla)	44
TABLO 36 : Tarım ve Hayvancılık Sektöründe Önerilen Yatırım Konularının Görelî Avantaj Durumuna Göre Seçimi.....	63
TABLO 37 : İmalat Sanayiinde Önerilen Yatırım Konularının Görelî Avantaj Durumuna Göre Seçimi.....	65
TABLO 38 : Önerilen Yatırım Konularının Tahmini Yatırım Tutarı ve İstihdam Durumu	69

MERZİFON İLÇESİNE AİT GENEL BİLGİLER

<i>Yüzölçümü (km²)</i>	939
<i>Nüfusu (1990)</i>	67.448
<i>Yıllık ortalama nüfus artış hızı (%0)</i>	36
<i>Nüfus yoğunluğu (kişi / km²)</i>	72
<i>Şehirleşme Oranı (%)</i>	60
<i>Okur – yazarlık oranı (ilçe merkezi için) (%)</i>	85.1
<i>Kişi başına elektrik tüketimi (1996) (kwh)</i>	296
<i>Kişi başına imalat sanayii elektrik tüketimi (1996) (kwh)</i>	10.5
<i>Onbin kişiye düşen hastane yatağı sayısı</i>	28.58
<i>Onbin kişiye düşen hekim sayısı</i>	5.37
<i>İktisaden faal nüfusun tarım sektöründeki payı (ilçe merkezi için) (%)</i>	6.6
<i>İktisaden faal nüfusun sanayi sektöründeki payı (ilçe merkezi için) (%)</i>	10
<i>Fakülte ve Yüksekokul bitirenlerin okul bitirenlere oranı (ilçe merkez) (%)</i>	5.3
<i>İmalat sanayii işyeri sayısı</i>	41
<i>Banka şube sayısı (1997)</i>	7
<i>İlçe GSYİH'sının Türkiye GSYİH'sı içindeki payı (1996) (%00)</i>	6
<i>Kişi başına düşen ilçe GSYİH'sı (1996) (\$)</i>	1.567

GİRİŞ

Ülkemizin kalkınmasında, sanayileşme yolunda gerçekleştirilen girişimler ve mevcut kaynakların rasyonel ve verimli olarak kullanılmaları kritik bir önem taşımaktadır. Sanayileşme süreci içerisinde mevcut sanayi yapısının geliştirilmesine ek olarak, geleceğe yönelik yeni endüstrilerin devreye sokulması doğrultusunda gerekli araştırma ve değerlendirmelerin yapılması gerekmektedir.

Bu bağlamda, kurulacak sanayi tesisleri için bölge, ülke ve uluslararası pazarlar bazında arz-talep analizi yapılması, sanayi dalları arasındaki dikey ve yatay entegrasyon koşullarının incelenmesi ve bu amaçla kurulacak olan sanayinin ileriye ve geriye doğru bağlantılarının araştırılması, hammadde kaynaklarına ve pazara yakınlık gibi faktörlerin gözönüne alınarak rasyonel kuruluş yerinin tespiti, optimum ölçek büyüklüğü ile uygun teknolojinin belirlenmesi ve yörenin işgücü potansiyelinin ve istihdam imkanlarının incelenmesi büyük önem taşımaktadır.

Bu çalışma, iktisadi ve sosyal yapısı büyük ölçüde tarımsal kaynak potansiyeline bağlı olan Merzifon ilçesinde, gelecekteki tarımsal ve sınai üretim yapısının alternatif üretim konuları ile zenginleştirilmesi hususunda ortaya çıkan gereklilikten hareketle, çeşitli bulguları saptamak, kullanılmayan potansiyelleri ortaya çıkarmak ve bunların ışığında yapılacak değerlendirmelerle uygun yatırım konularının belirlenmesine yöneliktir.

Merzifon ilçesi genelinde yapılan incelemeler sonucu öngörülen yatırım konuları, bir ön değerlendirme egzersizi niteliğinde olup, yatırımlara ve/veya yeni üretim alanlarına yönelme kararı verildiği takdirde, konu ile ilgili daha detaylı araştırmaların yapılması ve fizibilite etüdlerinin hazırlanması gerekmektedir.

1. COĞRAFI KONUM VE İKLİM ÖZELLİKLERİ

1.1. Coğrafi Konum ve Doğal Yapı

35° 03' ve 36° 02' doğu boylamlarıyla, 39° 50' ve 41° 02' kuzey enlemleri arasında yer alan Amasya iline bağlı Merzifon İlçesi, il merkezinin kuzey batısında bulunmaktadır.

İlçenin doğusunda Suluova, batısında Gümüşhacıköy, güneyinde Merkez ilçe, Çorum ili ve Mecitözü ilçesi, kuzeyinde ise Samsun ilinin Vezirköprü ve Havza ilçeleri yer alır.

Amasya ilinin Merkez ilçeden sonra ikinci büyük ilçesi olan Merzifon ilçesi, Tavşan Dağları'nın güney eteğinde, Meşruf Deresi ile Paşa Deresi vadileri arasındaki bir sırt üzerinde kurulmuştur. Önünde çok verimli bir ova uzanmaktadır.

Merzifon ilçesi, 939 km²'lik yüzölçümü ile ülke topraklarının %0.12'sini kaplamaktadır. 1990 Genel Nüfus Sayımı sonuçlarına göre ilçe nüfusu 67.448 olup, kilometrekare başına 72 kişi düşmektedir.

1.2. İklim Özellikleri ve Bitki Örtüsü

Genellikle ılıman olan iklim, ilçenin Karadeniz ve İç Anadolu arasında bir geçit bölgesi olması nedeniyle de, bazen Karadeniz bazen de İç Anadolu'nun karasal iklim özelliğini gösterir.

Denizden yüksekliği il merkezine göre fazla olması nedeniyle Merzifon ilçesinde iklim, daha sert bir yapıya sahiptir. Tablo(1)'de Amasya il merkezi ile Merzifon ilçesinin bazı iklim değerleri karşılaştırmalı olarak verilmektedir.

TABLO 1: İL MERKEZİ VE MERZİFON İLÇESİNİN BAZI İKLİM DEğerLERİ

	AMASYA	MERZİFON
Ortalama Sıcaklık (°C)	13.9	11.7
Ortalama Basınç (mb)	967.9	928.2
En Yüksek Sıcaklık	43.2	41.9
En Düşük Sıcaklık	-11.8	-21.5
Sıcaklığın 30°C'ı Aştığı Günler	62.0	22.0
Sıcaklığın 0°C'ın Altına Düştüğü Günler	37.0	74.9
Ortalama Açık Günler Sayısı	86.0	76.7
Ortalama Bulutlu Günler Sayısı	206.7	198.2
Ortalama Kapalı Günler Sayısı	72.5	90.3
Ortalama Yağış Miktarı (mm)	411.6	378.8
Ortalama Kar Yağışlı Günler Sayısı	9.3	14.6
Ortalama Karla rtl Günler Sayısı	12.0	18.6
Ortalama Dolulu Günler Sayısı	1.4	2.4
Ortalama Kırağılı Günler Sayısı	17.2	39.8

Kaynak: Devlet Meteoroloji İşleri Genel Müdürlüğü

Merzifon ilçesi doğal bitki örtüsü açısından zengin sayılabilecek bir bölgede yer almaktadır. İlçe topraklarının yaklaşık %35'i orman ve fundalıklarla kaplıdır. Bu ağaç topluluklarında yaprağını döken türler yanında iğne yapraklılar da bulunmaktadır. Yapraklılar genellikle çok yüksek olmayan bölümlerde yer alır. Bunlara rnek olarak meşe, kestane, dişbudak ve ıhlamur verilebilir. İlçenin 1.000 metreyi geçen yüksekliklerinde ise sarıçam, karaçam ve köknar gibi türler görülmektedir. Yüksek alanların bitki örtüsü, karışık orman özelliğindedir. Bu bölümlerde yer yer ladinler yoğunluk kazanmaktadır. Meşelerin egemen olduğu topluluklar ise genellikle bozuk baltalı ormanlar biçimindedir.

2. ULAŞIM, ENERJİ VE ALTYAPI DURUMU

2.1. Ulaşım

Merzifon ilçesinin bağlı olduğu Amasya ili dahilinde 499 km. karayolu ağı mevcuttur. Bunun %25'i beton asfalt, %71'i sathi kaplama, %4'ü de geçit vermeyen yoldur. İlde bulunan köy yolu ağı ise 3.517 km. olup, yolu olmayan köy bulunmamaktadır.

Amasya ilinde ayrıca, Samsun-Sivas hattı üzerinde 89 km.'lik demiryolu ağı bulunmaktadır. Bu hat üzerinde birisi il merkezinde, diğeri Suluova ilçesinde olmak üzere 2 gar, yine çeşitli noktalarda 5 istasyon ve 2 durak mevcuttur.

Demiryolu ile yolcu taşımacılığının yanı sıra çeşitli yük taşımacılığı da yapılabilmektedir.

Diğ er yandan Merzifon ilçesinin, Ankara-Samsun karayolu üzerinde bulunması, ilçenin diğ er il ve ilçelere olan ulaşımının sağlanmasında önemli bir avantaj olarak değerlendirilmektedir.

Merzifon ilçe merkezinin, Amasya iline bağlı diğ er ilçeler ile önemli merkezlere olan uzaklığı Tablo(2)'de verilmektedir.

TABLO 2 : İLÇE MERKEZİNİN DİĞ ER İLÇELERE VE ÖNEMLİ MERKEZLERE UZAKLIĞI

İL ADI	UZAKLIK (Km)	İLÇE ADI	UZAKLIK (Km)
Ankara	311	Gümüşhacıköy	20
İstanbul	630	Havza	25
İzmir	889	Mecitözü	41
Sinop	224	Suluova	16
Samsun	89	Vezirköy	80
Çorum	61	Merkez İlçe	56

KAYNAK : Karayolları Genel Müdürlüğü

İlçede ayrıca, hava alanı kurulması ile ilgili çalışmalara başlanılmış olup, yatırım programına alınan bu proje kapsamında istimlak çalışmaları sürdürülmektedir.

2.2. Enerji ve Altyapı Durumu

Merzifon ilçesi elektrik enerjisi ihtiyacını enterkonnekte sistemden (ulusal enerji ağından) temin etmektedir.

İlçede 1996 yılı itibariyle toplam elektrik tüketimi 20.403.000 kwh olup, kişi başına düşen elektrik tüketimi ise 296 kwh'dır.

1996 yılı itibariyle elektrik tüketiminin %3.6'sı sanayi kesiminde (küçük ve büyük sanayide) gerçekleşirken, %55'i meskenlerde, %10.8'i ticarethanelerde, %3.4'ü resmi dairelerde , %27.2'si de genel aydınlatma, köyler ve hayır kurumları gibi diğer kullanım alanlarında gerçekleşmiştir.

Merzifon ilçesi elektrik enerjisi tüketiminin abone gruplarına göre dağılımı ile Türkiye ve Karadeniz Bölgesi içindeki payları Tablo(3)'de verilmektedir.

TABLO 3 : İLÇE ELEKTRİK ENERJİSİ TÜKETİMİNİN ABONE GRUPLARINA GÖRE TÜRKİYE VE KARADENİZ BÖLGESİ İÇİNDEKİ YERİ (MWh)

Abone Türü	1995			1996			1996 (%)	
	Türkiye (1)	Karadeniz Bölgesi (2)	Merzifon (3)	Türkiye (1)	Karadeniz Bölgesi (2)	Merzifon (3)	Türkiye İçindeki Payı	Bölge İçindeki Payı
Mesken	14.492.548	1.503.853	10.502	16.394.195	1.606.691	11.230	0.069	0.69
Ticarethane	4.195.226	219.605	2.291	5.740.904	281.892	2.210	0.039	0.78
Resmi Daire	3.011.571	164.726	651	3.002.469	173.881	692	0.023	0.40
Sanayi	38.007.406	3.049.287	782	40.638.270	3.531.042	721	0.0018	0.020
Diğer	7.687.153	780.359	5.617	8.380.762	654.262	5.550	0.066	0.85
TOPLAM	67.393.903	5.717.828	19.843	74.156.600	6.247.768	20.403	0.028	0.33

KAYNAK : TEDAŞ.

Merzifon ilçesi elektrik enerjisi tüketiminin Türkiye geneli ve Karadeniz Bölgesi içindeki payı incelendiğinde şu tespitler yapılabilmektedir: 1996 yılı itibariyle ilçe toplam elektrik enerjisi tüketimi, Türkiye elektrik enerjisi tüketiminin onbinde 2.8'ini, Karadeniz Bölgesi elektrik enerjisi tüketiminin ise %3.3'ünü oluşturmaktadır. Gerek Türkiye geneli ve gerekse Karadeniz Bölgesi içinde en düşük payın sanayi kesimine ait oluşu dikkat çekicidir.

Merzifon ilçesinde kişi başına tüketilen elektrik enerjisinin, Karadeniz Bölgesi'ndeki diğer iller ile karşılaştırılması da Tablo(4)'de verilmektedir.

TABLO 4 : KİŞİ BAŞINA ELEKTRİK TÜKETİMİ AÇISINDAN MERZİFON İLÇESİNİN BAZI BÖLGE İLLERİ İLE KARŞILAŞTIRILMASI (1996)

İLLER	KİŞİ BAŞINA DÜŞEN ELEKTRİK ENERJİSİ (kwh)
Amasya	681
Artvin	936
Bartın	740
Bayburt	258
Bolu	1.091
Çorum	579
Giresun	522
Gümüşhane	278
Kastamonu	696
Ordu	411
Rize	873
Sakarya	714
Samsun	608
Sinop	445
Tokat	336
Trabzon	491
Zonguldak	2.279
Merzifon	296
KARADENİZ BÖL.ORT.	753
TÜRKİYE ORTALAMASI	1.183

KAYNAK : TEDAŞ.

Merzifon ilçesindeki kişi başına elektrik tüketiminin, bölge ve Türkiye ortalamasının oldukça altında olduğu görülmektedir.

Önemli derecede içmesuyu sorunu bulunmayan Merzifon ilçesinde, mevcut kanalizasyon şebekesinin ihtiyaca cevap verememesi nedeniyle yeni şebekenin proje ve yapım çalışmaları İller Bankası'nca sürdürülmektedir.

3. EKONOMİK VE SOSYAL YAPI

3.1. Gelişmişlik Düzeyi

Merzifon ilçesi, DPT Müsteşarlığı tarafından 1996 yılında hazırlanan *İllerin Sosyo-Ekonomik Gelişmişlik Sıralaması Araştırması*'na göre Türkiye genelindeki 858 ilçe arasında sosyo-ekonomik gelişmişlik sıralamasında 135. Sırada yer almaktadır. Aynı çalışmada, ilçenin bağlı bulunduğu Amasya ili ise Türkiye genelinde iller-arası sosyo-ekonomik gelişmişlik düzeyi bakımından 3. *Derece Gelişmiş İller* grubu ve 39. sırada bulunmaktadır. Bütün coğrafi bölgelerden toplam 26 ili kapsayan *bu grubun genel karakteristiği şöyle özetlenebilir:*

Üçüncü derecede gelişmiş iller grubu, genel olarak yüksek bir gelişme potansiyeline sahip, ekonomik faaliyetlerde tarım sektörünün ön planda olduğu, genellikle il ve bölge ölçeğinde üretim yapan sanayi kuruluşlarının yer aldığı, küçük ve orta ölçekli tesislerin yaygın olarak bulunduğu ve sosyo-ekonomik gösterge değerlerinin ülke ortalamalarına yakın olduğu “orta derecede” gelişmiş illerden oluşmaktadır.

Merzifon ilçesinin ve Amasya iline bağlı diğer ilçelerin sosyo-ekonomik gelişmişlik sıralaması Tablo(5)'de verilmiştir.

TABLO 5 : AMASYA İLINE BAĞLI İLÇELERİN GELİŞMİŞLİK SIRALAMASI (1996)

İLÇE	858 İlçe İçinde Gelişmişlik Sırası	İl İçinde Gelişmişlik Sırası
Merkez	126	1
Merzifon	135	2
Suluova	159	3
Gümüşhacıköy	405	4
Taşova	531	5
Göynücek	675	6
Hamamönü	725	7

KAYNAK : İllerin Sosyo-Ekonomik Gelişmişlik Sıralaması Araştırması (1996) , DPT.

Merzifon ilçesi, Amasya iline bağlı ilçeler arasında, sosyo-ekonomik gelişmişlik düzeyi bakımından Merkez ilçeden sonra ikinci sırada yer almaktadır.

3.2. Nüfus ve İstihdam

1990 Genel Nüfus Sayımı sonuçlarına göre Merzifon ilçesinin toplam nüfusu 67.448'dir. Nüfus büyüklüğü açısından Türkiye genelindeki ilçe merkezlerinin sıralamasında 1990 Genel Nüfus Sayımı sonuçları göre 94. sırada yer alan Merzifon ilçesinin, 1985-1990 dönemindeki yıllık nüfus artış hızı binde 3.59'dur. İlçe nüfusunun %60'ı ilçe merkezinde, %40'ı da bucak ve köylerde yaşamaktadır.

Amasya iline bağlı ilçelerin, 1990 Genel Nüfus Sayımı sonuçlarına göre nüfusları ve km²'ye düşen kişi miktarları (nüfus yoğunluğu), Tablo (6)'da verilmektedir.

TABLO 6 : AMASYA İLİ NÜFUSUNUN İLÇELERE GÖRE DAĞILIMI VE NÜFUS YOĞUNLUĞU

İLÇE ADI	ŞEHİR NÜFUSU	KÖY NÜFUSU	TOPLAM NÜFUS	YÜZÖLÇÜMÜ (Km ²)	NÜFUS YOĞUNLUĞU (Kişi/km ²)
Merkez	57.288	63.794	121.082	1.718	70
Göynücek	2.678	18.314	20.992	569	37
Gümüşhacıköy	14.170	21.055	35.225	586	60
Hamamözü	1.557	6.746	8.303	233	36
Merzifon	40.431	27.017	67.448	939	72
Suluova	36.223	13.151	49.374	465	106
Taşova	10.197	44.570	54.767	1.010	54
TOPLAM	162.544	194.647	357.191	5.520	63

KAYNAK : DİE, "1990 Genel Nüfus Sayımı" Nüfusun Sosyal ve Ekonomik Nitelikleri

1990 Genel Nüfus sayımı sonuçlarına göre, Amasya iline bağlı ilçeler arasında şehirde yaşama oranının yüksekliği bakımından Suluova ilçesi, ilk sırada yer almaktadır. 49.374 nüfusa sahip olan Suluova ilçesinin %73.4'ü ilçe merkezinde, %26.6'sı da köylerde yaşamaktadır. Merzifon ilçesi ise şehirleşme oranına göre Suluova'dan sonra ikinci sırada yer almaktadır. İlçe nüfusunun %60'ı şehir merkezinde yaşarken, köylerde yaşayanların oranı ise %40'dır. Merzifon ilçesinin, şehirleşme bakımından il geneline göre daha yüksek bir orana sahip olduğu görülmektedir. İl genelinde nüfusun %45.5'i şehir merkezlerinde yaşarken köylerde yaşayanların oranı ise %54.5'dir.

Amasya iline bağlı ilçeler arasında nüfus yoğunluğu bakımından da Merzifon ilçesi, Suluova ilçesinin ardından ikinci sırada yer almaktadır. Suluova ilçesinde kilometrekare başına 106 kişi düşerken, 939 km²'lik yüzölçümüne sahip olan Merzifon ilçesinde nüfus yoğunluğu, 72 kişi düzeyindedir. İl genelinde ise kilometrekare başına 63 kişinin düştüğü görülmektedir.

İlçe merkezinde 12 yaş üstü faal nüfus, toplam nüfusun %30.67'sini oluşturmaktadır. Merzifon ilçe merkezi iktisaden faal nüfusunun, iktisadi faaliyet kollarına göre dağılımı Tablo (7)'de verilmiştir.

TABLO 7 : MERZİFON İLÇESİ İKTİSADEN FAAL NÜFUSUNUN FAALİYET KOLLARINA GÖRE DAĞILIMI VE TÜRKİYE KARŞILAŞTIRMASI

FAALİYET KOLLARI	TÜRKİYE		KARADENİZ BÖL.		MERZİFON İLÇESİ*	
	İstihdam	%	İstihdam	%	İstihdam	%
Ziraat, Avcılık, Ormancılık ve Balıkçılık	12.547.796	53,70	2.721.334	71,10	718	6.6
Madencilik ve Taş Ocakçılığı	130.823	0,6	47.092	1,2	173	1.6
İmalat Sanayii	2.781.717	11,90	237.190	6,2	1.087	10.0
Elektrik, Gaz ve Su	80.324	0,3	9.451	0,3	67	0.6
İnşaat	1.184.242	5,1	131.460	3,5	887	8.2
Ticaret, Lokanta ve Oteller	1.854.306	7,9	172.300	4,5	1.859	17.1
Ulaştırma, Haberleşme ve Depolama	775.427	3,3	85.919	2,2	519	4.8
Mali Kurumlar, Sigorta, Aracı ve Yardımcı Hiz.	541.742	2,3	38.143	1,0	325	3.0
Toplum Hizmetleri, Sosyal ve Kişisel Hizmetler	3.344.033	14,30	372.058	9,7	5.089	46.9
İyi Tanımlanmamış Faaliyetler	141.483	0,6	12.787	0,3	124	1.2
T O P L A M	23.381.893	100,0	3.827.734	100,0	10.848	100.0

KAYNAK : DİE, "1990 Genel Nüfus Sayımı" Nüfusun Sosyal ve Ekonomik Nitelikleri
(*) : İlçe merkezinde yaşanan nüfusu kapsamaktadır.

Merzifon ilçesi ile ilgili istatistikler sadece ilçe merkezi nüfusunu kapsadığı için, ilçe iktisadi faal nüfusu içinde ticaret ve hizmetler sektörlerinin ağırlık kazandığı görülmektedir. Toplum ve kişisel hizmetler sektörünün %46.9 gibi yüksek bir paya sahip olmasında, ilçede bulunan Hava Kuvvetleri'ne bağlı birliğin etkisi önemlidir.

İlçe iktisadi faal nüfusunun içinde erkeklerin payı, %89 gibi oldukça yüksek bir düzeydedir. Tüm sektörlerde erkeklerin önemli bir ağırlığı bulunmaktadır. Kadınların en yoğun olarak çalıştıkları sektörler ise, %28 payla mali kurumlar ve %22'lik payla tarım sektörleridir.

3.3. Eğitim

1990 Genel Nüfus Sayımı sonuçlarına göre, Merzifon ilçesi merkezinde, 6 yaş ve üzeri nüfusun içinde okuma-yazma bilenlerin oranı % 85.1'dir. Okuma-yazma bilenler içinde erkeklerin payı % 54.5, kadınların ise % 45.5'dir. Karadeniz Bölgesi ve Türkiye geneli açısından incelendiğinde ise, 6 yaş ve üzeri nüfus içinde okuma-yazma bilenlerin oranı, Karadeniz Bölgesi'nde % 78,4 iken Türkiye genelinde % 80,5 düzeyinde olduğu görülmektedir. Merzifon ilçesine ilişkin istatistikler, sadece ilçe merkezini kapsadığı için ilçede okuma- yazma bilenlerin oranı, bölge ve Türkiye ortalamalarının üzerinde bulunmaktadır.

Tablo(8)'de okur-yazarlık ve bitirilen son öğretim kurumuna göre Merzifon ilçesi nüfusunun dağılımı, Karadeniz Bölgesi ve Türkiye geneli ile karşılaştırmalı olarak verilmektedir.

TABLO 8: OKURYAZARLIK VE BİTİRİLEN SON ÖĞRETİM KURUMUNA GÖRE NÜFUS (1990)

	TÜRKİYE		KARADENİZ BÖL.		MERZİFON	
	Nüfus	%	Nüfus	%	Nüfus	%
Okuma Yazma Bilmeyen Nüfus	9.587.981	19,5	1.527.262	21,6	5.412	14,9
Okuma Yazma Bilen Nüfus	39.555.483	80,5	5.564.331	78,4	30.969	85,1
Okuma Yazma Bilip Bilmediği Bilinmeyen	19.646	0,0	1.422	0,0	1	0,0
OKUMA VE YAZMA YAŞINDAKİ NÜFUS	49.163.110	100,0	7.093.015	100,0	36.382	100,0
Bir Öğretim Kurumundan Mezun Olmayan	7.817.536	19,8	1.235.797	22,2	10.678	29,4
Mezun Olup Olmadığı Bilinmeyen	17.632	0,0	2.165	0,0	3	0,0
Bir Öğretim Kurumundan Mezun Olan	31.720.315	80,2	4.326.369	77,8	25.700	70,6
İlkokul Mezunu	22.681.303	71,5	3.312.274	76,6	15.781	61,4
Ortaokul Mezunu	3.697.536	11,7	446.379	10,3	3.712	14,5
Ortaokul Dengi Meslek Okulu Mezunu	17.448	0,1	3.099	0,0	29	0,0
Lise Mezunu	2.805.852	8,8	293.975	6,8	3.248	12,7
Lise Dengi Meslek Okulu Mezunu	1.012.297	3,2	127.966	3,0	1.568	6,1
Yükseköğretim ve Fakülte Mezunu	1.497.345	4,7	142.206	3,3	1.359	5,3
Öğretim Kurumu Bilinmeyen	8.534	0,0	470	0,0	3	0,0

KAYNAK : İl ve Bölge İstatistikleri 1994, DİE .

Merzifon ilçesinde okuma-yazma bilen nüfus içinde, bir öğrenim kurumundan mezun olanların oranı %70.6 ve bir öğrenim kurumundan mezun olmaksızın okuma-yazma bilenlerin oranı ise %29.4'dür. 1990 Genel Nüfus Sayımına göre, bir öğrenim kurumundan mezun olanların %61.4'ünü ilköğretim, %14.5'ini ortaokul ve ortaokul dengi meslek okulu,

%18,8'ini lise ve lise dengi meslek okulu mezunu ve %5.3'ünü de yüksekokul ve fakülte mezunları oluşturmaktadır. Tablo (9)'da ise 1996-1997 yılı itibariyle ilçedeki okul, öğrenci ve öğretmen sayılarına ilişkin bilgiler verilmektedir.

TABLO 9: İLÇEDEKİ EĞİTİM - ÖĞRETİM KURUMLARI VE ÖĞRENCİ SAYISI

OKUL TÜRÜ	ÖĞRENİM YILI			
	1994-1995	1995-1996	1996-1997	1997-1998
OKUL ÖNCESİ ÖĞRETİM				
-Okul Sayısı	8	8	9	13
-Öğrenci Sayısı	277	265	270	304
-Öğretmen Sayısı	13	16	15	18
İLKOKUL				
-Okul Sayısı	82	82	82	82
-Öğrenci Sayısı	6.641	6.372	6.233	6.107
-Öğretmen Sayısı	365	375	365	366
ORTAOKUL				
-Okul Sayısı	13	13	13	3
-Öğrenci Sayısı	4.382	4.151	3.870	3.762
-Öğretmen Sayısı	116	119	136	148
LİSE				
- GENEL				
-Okul Sayısı	2	2	2	2
-Öğrenci Sayısı	1.270	1.304	1.137	1.079
-Öğretmen Sayısı	92	88	89	82
- MESLEKİ ve TEKNİK				
-Okul Sayısı	4	4	4	4
-Öğrenci Sayısı	1.498	1.412	1.339	1.356
-Öğretmen Sayısı	171	181	201	196

KAYNAK : T.C.Milli Eğitim Bakanlığı, Merzifon İlçe Milli Eğitim Şube Müdürlüğü

Ayrıca Amasya ili genelinde bulunan üç adet yüksek okulda, 1996 yılı sonu itibariyle toplam 1.556 öğrenci eğitim görmekte ve 41 öğretim görevlisi hizmet vermektedir.

3.4. Sağlık

İlçede 1998 yılı itibariyle yataklı tedavi kurumu olarak, Sağlık Bakanlığı'na bağlı, Merzifon Devlet Hastanesi faaliyet göstermektedir. Sözkonusu hastanenin 1994, 1995 ve 1996 yılları itibariyle yapmış olduğu hizmetler ve yatak işgal oranları Tablo(10)'da verilmektedir.

TABLO 10: MERZİFON DEVLET HASTANESİ'NİN ÇALIŞMALARI

	1994	1995	1996
YATAK SAYISI			
- Kadro	200	200	200
- Fiili	190	195	197
HEKİM SAYISI	40	38	37
- Uzman	26	28	29
- Pratisyen	14	10	8
POLİKLİNİK MUAYENE SAYISI	111.063	118.821	129.597
YATAN HASTA SAYISI	7.268	6.761	7.187
AMELİYAT SAYISI	1.480	1.632	1.503
- Büyük	339	396	389
- Orta	962	1.059	960
- Küçük	179	177	154
DOĞUM SAYISI	1.757	1.787	1.634
YATAK İŞGAL ORANI (%)	47.6	45.4	46.1

KAYNAK : T.C.Sağlık Bakanlığı

1996 yılı sonu itibariyle ilçede yatak başına düşen nüfus sayısı 350'dir.

3.5. Tarımsal, Hayvansal Etkinlikler ve Ormancılık

İlçede tarımsal gelirlerin büyük bir kısmı bitkisel üretimden elde edilmektedir. Son yıllarda nadas alanlarındaki azalmalar, yeni sulamaya açılan alanlarda üretimin verimliliğinde görülen artışlar ve ikinci ürün sisteminin yaygınlaşması gibi faktörlerin etkisi ile bitkisel ürün üretiminde önemli gelişmeler kaydedilmiştir.

Merzifon ilçesinde bitkisel üretimden sonra hayvancılık ve ormancılık önem kazanmaya başlayan diğer tarımsal etkinlikler olarak sıralanmaktadır.

3.5.1. Bitkisel Üretim

Merzifon ilçesi topraklarının %58'i tarıma elverişli durumdadır. 54.661 hektar olan ilçe tarım arazisinin kullanım amaçlarına göre dağılımı Tablo(11)'de verilmektedir.

TABLO 11: İLÇE TARIM ALANLARININ KULLANIŞ AMAÇLARINA GÖRE DAĞILIMI

	ALAN (Ha)
TOPLAM TARIM ARAZİSİ	54.661
TARLA ALANI	53.986
- Ekilen	53.520
- Nadas	466
SEBZELİKLER	375
MEYVELİKLER	250
BAĞLAR	50

KAYNAK : Tarım ve Köyişleri Bakanlığı Merzifon İlçe Müdürlüğü

Tablo(11)'den görüleceği gibi, ilçe tarım arazisinin yaklaşık %98.8'i tarla alanı olarak kullanılmaktadır. Tarla alanının ise yaklaşık olarak %99'u ekilmekte, %1'i ise nadasa bırakılmaktadır. İlçe tarım arazisinin %1.2 gibi oldukça düşük bir kısmı ise sebzelikler, meyvelikler ve bağlık alanlardan oluşmaktadır.

Tarla alanı olarak kullanılan tarım arazisinin yaklaşık %72.2'sinde başta buğday olmak üzere tahıl ürünleri üretimi yapılmaktadır.

İlçede toplam sulanabilir tarım alanı 25.000 hektar olup, toplam tarım alanının %45.7'sini oluşturmaktadır. İlçede sulu tarım yapılan tarım alanlarının sulama biçimlerine göre dağılımı, Tablo (12)'de verilmektedir.

TABLO 12: SULANAN TARIM ALANLARININ SULAMA BİÇİMLERİ İTİBARIYLA DAĞILIMI

	ALAN (Ha)
TOPLAM TARIM ARAZİSİ	54.661
SULANABİLİR ARAZİ	25.000
SULANAN ARAZİ	15.120
- Devlet Sulaması	3.205
- Halk Sulaması	11.915

KAYNAK : Tarım ve Köyişleri Bakanlığı Merzifon İlçe Müdürlüğü

İlçede toplam sulanabilir tarım alanının %60'ı sulanmakta, bunun da %78.8'i halkın kendi imkanları ile gerçekleştirilmektedir.

1997 yılı itibariyle Merzifon ilçesinde tarla ürünlerinin ekim alanları, üretim miktarları ve verim durumu da Tablo(13)'de verilmiştir.

TABLO 13 : MERZİFON İLÇESİ TARLA ÜRÜNLERİ ÜRETİM VE VERİM DURUMU (1997)

ÜRÜN ADI	ÜRETİM MİKTARI (Ton)	EKİM ALANI (Ha)	VERİM (Kg / Da)
TAHILLAR	127.873	38.985	
- Buğday	105.700	30.200	350
- Arpa	21.813	8.725	250
- Mısır	360	60	600
BAKLAGİLLER	1.102	1.010	
- Nohut	640	400	160
- Fasulye	40	35	115
- Mercimek (Yeşil)	262	375	70
- Fiğ (Tohum)	40	50	80
- Fiğ (Kuru Ot)	120	150	80
ENDÜSTRİYEL BİTKİLER	178.854	6.328	
- Tütün	198	165	120
- Şeker Pancarı	176.762	4.475	3.950
- Şeker Pancarı Tohumluğu	1.800	1.500	120
- Haşhaş (Kapsül)	94	188	50
YAĞLI TOHURLAR	5.500	2.750	
- Ayçiçeği	5.500	2.750	200
YUMRU BİTKİLER	98.950	4.400	
- Soğan (Kuru)	90.900	4.050	2.250
- Patates	8.050	350	2.300
YEM BİTKİLERİ	827	47	
- Yonca (Kuru Ot)	656	35	1.875
- Korunga (Kuru Ot)	21	7	300
- Slajlık (Hasıl) Mısır	150	5	3.000

KAYNAK : Tarım ve Köyşleri Bakanlığı Merzifon İlçe Müdürlüğü

Merzifon ilçesi tarla ürünleri üretiminde, ekim alanı itibariyle buğday, üretim miktarı açısından ise şeker pancarı ilk sırada yer almaktadır. Üretim miktarı itibariyle şeker pancarı ve buğday dışında kuru soğan, arpa, patates ve ayçiçeği ilçede önem kazanan diğer tarla ürünleri olarak sıralanabilir.

Merzifon ilçesinde, 1997 yılı itibariyle sebze ürünleri ekim alanları, üretim miktarları ve verim durumu Tablo(14)'de verilmiştir.

TABLO 14 : MERZİFON İLÇESİ SEBZE ÜRÜNLERİ ÜRETİM VE VERİM DURUMU (1997)

ÜRÜN ADI	ÜRETİM MİKTARI (Ton)	EKİM ALANI (Ha)	VERİM (Kg / Da)
YAPRAĞI YENEN SEBZELER	2.275	100	
- Lahana	1.800	45	4.000
- Ispanak	175	35	500
- Pırasa	300	20	1.500
BAKLAGİL SEBZELER	182	40	
- Fasulye	165	33	500
- Bakla	17	7	243
MEYVESİ YENEN SEBZELER	3.340	225	
- Balkabağı	40	4	1.000
- Kavun	555	37	1.500
- Karpuz	800	40	1.000
- Hıyar	250	25	1.000
- Kabak (Sakız)	40	4	1.000
- Domates	1.200	80	1.500
- Biber (Dolmalık)	195	15	1.300
- Biber (Sivri)	260	20	1.300
SOĞANSI YUMRU VE KÖK SEBZELER	150	10	
- Soğan (Taze)	150	10	1.500

KAYNAK : Tarım ve Köyşleri Bakanlığı Merzifon İlçe Müdürlüğü

Tablodan da görüldüğü gibi Merzifon ilçesi sebze ürünleri üretimi, gerek üretim miktarı açısından gerekse ekilen alan itibariyle düşük düzeydedir. 1997 yılı itibariyle 375 hektarlık alanda yapılan sebze ürünleri üretimi içinde gerek üretim miktarı gerekse ekilen alan itibariyle en yüksek pay meyvesi yenen sebze ürünlerine aittir.

İlçede üretilen sebze ürünleri içinde çevre il ve ilçelerde en çok tanınanı lahanadır. Üretim miktarı açısından ilk sırada yer alan lahanaya, ilçe dışına kayda değer olarak satılan yegane sebze ürünüdür. Sebze ürünleri üretiminde ürün çeşitliliğinin fazla olmadığı ilçede, lahanaya dışında üretilen ürünler, esas olarak ilçe ihtiyacı karşılayacak düzeydedir.

Merzifon ilçesinin 1997 yılı itibariyle meyve ürünleri üretim miktarları ise Tablo(15)'de verilmektedir.

TABLO 15 : MERZİFON İLÇESİ MEYVE ÜRÜNLERİ ÜRETİM DURUMU (1997)

ÜRÜN ADI	AĞAÇ SAYISI (ADET)		ÜRETİM (Ton)
	MEYVE VEREN YAŞTA	MEYVE VERMEYEN YAŞTA	
YUMUŞAK ÇEKİRDEKLİLER	56.325	46.500	2.238
- Armut	10.000	4.350	330
- Ayva	5.325	3.500	186
- Elma	41.000	38.650	1.722
TAŞ ÇEKİRDEKLİLER	26.650	9.350	486
- Erik	3.000	1.000	36
- Kayısı	1.850	1.600	28
- Kiraz	13.600	3.400	272
- Şeftali	4.800	2.600	82
- Vişne	3.400	750	68
SERT KABUKLULAR	4.000	5.100	29
- Ceviz	2.200	3.400	22
- Badem	1.800	1.700	7
ÜZÜMSÜ MEYVELER	22.300	9.000	1.784
- Üzüm	22.300	9.000	1.784

KAYNAK : Tarım ve Köyişleri Bakanlığı Merzifon İlçe Müdürlüğü

Tablo(15)'den de görülebileceği gibi, ilde meyve ürünleri üretimi, elma, üzüm ve armut gibi bir kaç çeşit üzerinde yoğunlaşmaktadır. Amasya ili genelinde elma, meyve üretiminde ilk sırada yer alırken, Merzifon ilçesinde üzüm, ön plana çıkmaktadır. Kent yakınlarındaki bahçelerin konut alanlarına dönüşmesi ve ilaçlama maliyetlerinin fazlalığı gibi faktörler, ilçedeki meyve üretiminde özellikle son yıllarda bir gerileme yaşanmasına neden olmuştur. Ayrıca eski tip ve yaşlı durumdaki bağların sökülmesi ve bunların yerine yeni bağ tesisine gidilmemesi de üzüm üretimini olumsuz yönde etkilemektedir.

Merzifon ilçesi tarımsal araç ve gereç varlığı incelendiğinde, 1997 yılı itibariyle karşımıza şöyle bir tablo çıkmaktadır.

TABLO 16 : MERZİFON İLÇESİ TARIMSAL ARAÇ VE GEREÇ SAYISI (1997)

TARIMSAL ARAÇ VE GEREÇ ADI	MİKTAR (ADET)	TARIMSAL ARAÇ VE GEREÇ ADI	MİKTAR (ADET)
Hayvanla Çekilen Çapa Makinesi	204	Kendi Yürür Biçer Döver	104
Traktörle Çekilen Çapa Makinesi	83	Pancar Mibzeri	15
Kulaklı Traktör Pulluğu	1.720	Pancar Sökme Makinesi	45
Döner Kulaklı Traktör Pulluğu	28	Kombine Pancar Sökme Makinesi	3
Diskli Traktör Pulluğu	42	Traktörle Çekilen Çayır Biçme Makinası	16
Diskli Anız Pulluğu	145	Santrifüj Pompa	200
Ark Pulluğu	384	Mısır Slaj Makinesi	2
Toprak Frezesi (Rotovator)	194	Sellektör	13
Kültivatör	1.700	Atomizör	24
Merdane	232	Sırt Pulverizatörü	366
Diskli ve Diğer Tırmıklar	76	Yem Kırma Makinası	33
Karma Tırmık	131	Sap Döver	654
Dişli Tırmık	70	Sap Keser	16
Ot Tırmığı	65	Krema Makinesi	60
Kombine Tahıl Mibzeri	1.080	Kuyruk Milinden Hareketli Pulverizatör	507
Patates Dikim Makinesi	10	Motorlu Pulverizatör	154
Patates Sökme Makinesi	9	Motopomp (Elektrikli)	145
Kimyevi Gübre Dağıtıcısı	1.000	Motopomp (Termik)	57
Orak Makinesi	122	Derin Kuyu Pompa	27
Biçer Bağlar Makinası	12	Yağmurlama Tesisi	50
Balya Makinesi	53	Tozlayıcı	58
Harman Makinesi	254	Traktör	1.842
Süt Sağma Makinesi (Sabit)	6	Tarım Arabası (Römork)	1.800
Süt Sağma Makinesi (Seyyar)	30	Su Tankeri (Tarımda kullanılan)	296
Civciv Ana Makinesi	1		

KAYNAK : Tarım İl Müdürlüğü

Merzifon ilçesinde kimyasal gübre kullanımını ve gübrelenen tarım arazisinin yıllar itibariyle izlemiş olduğu seyir aşağıdaki tabloda verilmiştir.

TABLO 17 : MERZİFON İLÇESİ GÜBRE KULLANIMI VE GÜBRELENEREN ALAN (TON)

KULLANILAN GÜBRE	1994	1995	1996	1997
KİMYASAL GÜBRE	6.020,6	6.668,7	6.690,6	3.837,8

- SAF N	3.267,9	3.358,7	3.274,2	1.449,1
- SAF P ₂ O ₅	2.568,6	3.008,5	3.128,9	2.363,2
- SAF K ₂ O	184,1	301,5	287,5	25,5
GÜBRELENEN ARAZI (ha)	54.111	53.958	54.111	54.135

KAYNAK : Tarım ve Köyşleri Bakanlığı Merzifon İlçe Müdürlüğü

Yıllar itibariyle ilçede gübrelenen arazi büyüklüğünde önemli bir değişme olmadığı halde 1997 yılında kimyasal gübre kullanımı %43 oranında azalmıştır.

İlçede tarımsal mücadele ilaçları tüketimi de düşük seviyelerde gerçekleşmektedir. 1997 yılı itibariyle Merzifon ilçesi tarımsal mücadele ilaçları tüketimi Tablo (18)'de verilmiştir.

TABLO 18 : MERZİFON İLÇESİ TARIMSAL MÜCADELE İLAÇLARI TÜKETİMİ (TON)

İLAÇLAR	1997
İNSEKTİSİTLER	4.6
FUNGUSİTLER	27.8
HERBİSİTLER	40.3
AKARİSİTLER	0.1
TOPLAM	72.8

KAYNAK : Tarım ve Köyşleri Bakanlığı Merzifon İlçe Müdürlüğü

Gerek kimyasal gübre fiyatlarındaki artışlar, gerekse tarımsal mücadele ilaçlarının maliyetlerindeki artışlar, ilçede tüketimin düşmesine yol açan temel faktörlerdir.

3.5.2. Hayvancılık

Süt besiciliğinin fazla gelişmemiş olduğu ilçede, et besiciliği ön plana çıkmaktadır. Yörede hayvancılığın gelişimi, özellikle kaynak kullanımı vb. teşvik tedbirleri uygulamaları ile bir ivme kazanmıştır. Sözkonusu teşvik tedbirleri sonucu ilçede sığır ve koyun besiciliği, gerek sayı gerekse işletmelerin niteliği açısından bir gelişim kaydetmiştir.

İlçede önem kazanan diğer hayvancılık konuları olarak tavukçuluk ve arıcılık olmakla birlikte bu alanlarda faaliyet gösteren büyük ölçekli işletmeler oldukça sınırlı sayıdadır.

Tablo(19)'da yıllar itibariyle Merzifon ilçesi hayvan varlığı verilmektedir.

TABLO 19 : MERZİFON İLÇESİ HAYVAN VARLIĞI (ADET)

TÜRÜ	1984	1995	1996	1997
BÜYÜKBAŞ HAYVAN	21.190	21.195	20.610	20.850
*Sığır	19.360	19.365	18.860	19.250
- Kültür	1.100	1.150	1.200	1.305
- Kültür Melezi	14.460	14.468	14.100	14.170
- Yerli	3.800	3.747	3.560	3.775
*Manda	1.830	1.830	1.750	1.600
KÜÇÜKBAŞ HAYVAN	13.320	18.950	13.420	14.618
*Koyun	12.730	18.450	13.100	14.100
- Merinos	---	---	---	---
- Yerli	12.730	18.450	13.100	14.100
*Keçi	500	500	320	518
- Tiftik Keçisi	---	---	---	---
- Kıl Keçisi	500	500	320	518
TEK TIRNAKLILAR	1.835	1.835	1.505	1.420
*At	380	380	200	180
*Katr	5	5	5	5
*Eşek	1.450	1.450	1.300	1.235
KÜMES HAYVANLARI	119.700	172.500	176.000	110.000
*Tavuk	100.000	157.000	160.000	92.000
*Hindi	8.100	8.500	8.500	9.000
*Ördek	4.600	5.000	5.200	6.000
*Kaz	7.000	2.000	2.300	3.000
KOVAN SAYISI	3.850	4.000	4.650	4.650
*Eski Tip	150	100	150	75
*Yeni Tip	3.700	3.900	4.500	4.575

KAYNAK : Tarım ve Köyşleri Bakanlığı Merzifon İlçe Müdürlüğü

Merzifon ilçesi hayvan varlığının, Türkiye hayvan varlığı içerisindeki yeri incelendiğinde, en yüksek payı büyükbaş hayvancılığın aldığı görülmektedir. 1996 yılı itibariyle ilçedeki büyükbaş hayvan sayısının, Türkiye geneli içindeki oranı %0.17 düzeyindedir.

Son dört yıl itibariyle Merzifon ilçesinde kesilen ve sağılan hayvan sayılarının gelişimi Tablo(20)'de verilmektedir.

**TABLO 20 : MERZİFON İLÇESİNDE KESİLEN VE SAĞILAN HAYVAN SAYILARI
(ADET)**

	1994	1995	1996	1997
SAĞILAN HAYVAN SAYISI	11.962	13.879	11.836	12.306
- Koyun	4.243	6.150	4.367	4.700
- Kıl Keçisi	167	167	107	173
- İnek	6.637	6.647	6.487	6.633
- Manda	915	915	875	800
KESİLEN HAYVAN SAYISI	18.357	9.121	14.444	22.100
- Koyun	7.657	1.175	6.840	14.507
- Kıl Keçisi	292	90	266	170
- Sığır	9.759	7.452	7.023	7.217
- Manda	649	404	315	206

KAYNAK : Tarım ve Köyşleri Bakanlığı Merzifon İlçe Müdürlüğü

İlçedeki süt besiciliğinin fazla gelişmemiş olması nedeni ile hayvan varlığı içinde sağılan hayvanların payı, oldukça düşük düzeylerde kalmıştır.

Merzifon ilçesi hayvansal ürünler üretiminin son dört yıl itibariyle gelişimi de Tablo(21)'de verilmektedir.

TABLO 21 : MERZİFON İLÇESİ HAYVANSAL ÜRÜNLER ÜRETİMİ (Ton)

ÜRÜN ADI	1994	1995	1996	1997
- Süt	19.733	19.909	19.455	19.771
- Et	2.825	2.055	2.027	2.190
- Deri (Adet)	18.357	9.121	14.444	22.100
- Yapağı	17	25	18	19
- Bal	67	70	81	81
- Balmumu	0.6	0.6	0.7	0.7
- Yumurta (Bin Adet)	7.500	11.775	12.000	6.900

KAYNAK : Tarım ve Köyşleri Bakanlığı Merzifon İlçe Müdürlüğü

Yukarıdaki tablodan, Merzifon ilçesi hayvansal ürünler üretiminde, incelenen yıllar itibariyle deri dışındaki ürünlerde kayda değer boyutlarda artış olmadığı, et ve yumurta üretiminde bir azalmanın yaşandığı görülmektedir. Yıllar itibariyle özellikle kesilen koyun sayısındaki değişmelere paralel olarak, deri üretiminde 1995 yılındaki azalma bir yana bırakılacak olursa, 1996 ve 1997 yıllarında, bir artış trendi izlenmektedir. Üretilen yumurta sayısındaki dengesizlikler ise kümes hayvancılığının esas olarak büyük işletmelerce yapılmadığının bir göstergesi niteliğindedir.

Tablo(22)'de yıllar itibariyle Merzifon ilçesi karma yem üretimi verilmektedir

TABLO 22 : MERZİFON İLÇESİ KARMA YEM ÜRETİMİ (Ton)

CİNSİ	1994	1995	1996	1997
-Besi Yemi	3.140	2.800	1.850	2.450
- Süt Yemi	1.850	2.300	950	1.800
- Kuzu-Buzağı Yemi	692	296	323	300
- Kanatlı Yemi	4.687	3.581	3.772	3.219
TOPLAM	10.369	8.977	6.895	7.763

KAYNAK : Tarım ve Köyişleri Bakanlığı Merzifon İlçe Müdürlüğü

İlçede yıllar itibariyle üretilen karma yem miktarı yerel talebe bağlı olarak dalgalanma göstermektedir.

3.5.3. Ormancılık

Merzifon ilçesi orman alanı açısından zengin sayılabilecek bir bölgede yer almaktadır. İlçe topraklarının yaklaşık %35'ini ormanlık alanlar oluşturmaktadır. Ana ağaç türleri olarak kayın, meşe, köknar, sarı çam, kara çam ve kızıl çam sıralanabilir.

Amasya ili genelinde her yıl ortalama 1.100 dekar kuru ormanı doğal ve suni yollarla gençleştirilmektedir. Bozuk baltalık ormanların verimli hale getirilmesi yönündeki çalışmalar ise her yıl yaklaşık olarak 14.000 dekar düzeyindeki bir sahada yapılmaktadır. Ayrıca ortalama olarak yılda 10.000 dekar yeni saha ağaçlandırılmak suretiyle, bugüne

kadar 35 milyon adet yeni fidan dikilerek, 130.000 dekar civarındaki alan ağaçlandırılmıştır.

Sözkonusu çalışmalar sonucunda Merzifon ilçesi orman varlığının niteliği yükselmiştir.

Tablo(23)'de yıllar itibariyle Merzifon ilçesi orman ürünleri üretim miktarları verilmektedir

TABLO 23: MERZIFON İLÇESİ ORMAN ÜRÜNLERİ ÜRETİMİ (M³)

ÜRÜN TÜRÜ	1994	1995	1996	1997
TOMRUK	236	277	685	7
MADEN DİREĞİ	87	182	238	8
TEL DİREĞİ	---	---	---	---
SANAYİ ODUNU	83	23	203	505
KAĞITLIK ODUN	200	219	166	18
LİF YONGA (Ster)	1.066	269	1.167	7.520
YAKACAK ODUN (Ster)	9.194	5.775	10.343	14.300

KAYNAK : Merzifon Orman İşletme Şefliği

Yukarıdaki tablodan görülebileceği gibi son yıllarda, ilçedeki orman ürünleri üretimi içerisinde, sanayi odunu ve lif yonga ürünlerinin payı ertmiştir.

3.6. Madencilik

Yeraltı kaynakları açısından Amasya ili zengin sayılabilecek bir konumdadır. İlde bulunan maden yatakları , başta linyit olmak üzere maden kömürü, manganez, kurşun, pirit, bakır, krom, amyant ve demirdir.

İl ekonomisi içinde önemli yeri olan linyit kömürü üretimi, son yıllarda darboğaza girmiştir. Linyit ocaklarındaki üretim esas olarak emek yoğun işletmelerce gerçekleştirilmektedir. Teknolojinin geriliği, kömürdeki yabancı madde miktarının %25-

30 düzeyine yükselmesine neden olmaktadır. Üretimde eski teknoloji kullanımı, işgücü maliyetinin yüksekliği yerli kömürün ithal ile rekabetini güçleştirmiş, bunun sonucu olarak 1989 yılı itibariyle madenciliğin Amasya İli Gayri Safi Yurtiçi Hasılası içerisindeki payı %2 iken, 1996 yılında %0.6 düzeyine gerilemiştir.

Madenciliğin Merzifon ekonomisi içerisindeki payı, il geneli ile karşılaştırıldığında daha düşük düzeydedir. İlçede önemli sayılabilecek maden yataklarının başında Alıcık bucağına bağlı Kelleci köyünün 1 km. batısında bulunan Handeresi mevkiindeki *Kellecihamı linyit sahası* gelmektedir. Kömür damarının kalınlığı 3.00 m'dir. Söz konusu sahadan çıkarılan kömürün analiz sonuçları şöyledir:

Su: %18.00

Kül: %18.40

Kükürt: %2.38

AID Kcal/kg:4.055

İlçede bulunan diğer maden yatakları ve özellikleri aşağıda özetlenmiştir:

--Bakırçay deresi mevkiindeki bakır-molibden-pirit yatağı

Tenörü %0.4 Cu. olan sahadan geçmiş yıllarda cevher çıkarılmış olup günümüzde işletilmemektedir.

--Keçiköy sahasındaki kil yatağı

7.806.400 ton görünür ve 15.612.800 ton muhtemel rezerve sahip olan sahadaki kilin tenörü, %18-23 Al_2O_3 ve %1.2-5.6 Fe_2O_3 'dür. Söz konusu saha, günümüzde işletilmemektedir.

--Bakırçay deresi molibden zuhuru

Sahanın rezervi ve tenörü bilinmemektedir.

3.7. İmalat Sanayii

Merzifon ilçesinde sanayileşme Cumhuriyetimizin ilk yıllarında ülkemiz genelinde olduğu gibi devlet işletmeciliğinin öncülüğünde başlamıştır. Amasya Şeker Fabrikası'nın öncülüğünde 1970 yılında kurulan Meray Yağ Sanayi ve Ticaret A.Ş., ilçedeki büyük ölçekli ilk sınai tesis olma özelliğini taşımaktadır. Ancak ilerleyen yıllarda özel sektör yatırımlarının ağırlığı, yoğun bir biçimde kendini hissettirmiştir.

Günümüzde başta gıda olmak üzere, metal eşya, plastik ürünleri imalatı, orman ürünleri ve tekstil çeşitli sektörlerde toplam 41 adet imalat sanayii tesisi faaliyet göstermektedir.

Firmaların kuruluş tarihleri dikkate alındığında, sanayileşme çabalarının, son birkaç yıl içerisinde ivme kazandığı görülmektedir. Bunda Amasya ilinin, 18.10.1996 tarih ve 22791 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı uyarınca, *1. Derecede Kalkınmada Öncelikli İller* kapsamına alınmasının yanısıra Merzifon Organize Sanayi Bölgesi'nin kısmen devreye girmiş olmasının etkisi de önemlidir.

Tablo(24)'de Merzifon ilçesinde kurulu olan imalat sanayi yatırımlarının sektör, üretim konusu, üretim kapasitesi, istihdam durumu, kuruluş yılı ve sermayeleri hakkında bilgiler verilmektedir.

Altyapı inşaatının devam ettiği *Merzifon Organize Sanayi Bölgesi*'nin tamamen devreye girmesiyle, ilçenin imalat sanayi yatırımları açısından yeni bir çehreye kavuşmuş

olacağı düşünülmektedir. Toplam 49 adet parselin bulunduğu sitede, 24 parselle ilişkin tahsis gerçekleştirilmiş olup, 10 adet parsel ise satışa hazır durumdadır.

TABLO 24 : MERZİFON İLÇESİ İMALAT SANAYİNDE FAALİYET GÖSTEREN KURULUŞLARIN SEKTÖR, ÜRETİM KONUSU, ÜRETİM KAPASİTESİ VE İSTİHDAM DURUMU

Tesis Adı	Sektörü	Üretim Konusu	Üretim Kap.	İstihdam	Kur. Yılı	Sermayesi (Milyar TL.)
MERAY YAĞ SAN. VE TİC. A.Ş.	Gıda	Ayçiçek Yağı	23.280 T./Y.	130	1970	10.2
AKGÜN YEM SAN. VE TİC. A.Ş.	Gıda	Muh. Yem	10.800 T./Y.	25	1986	12
MEKSAN A.Ş.	Gıda	Ekmek	2.400.000 Adet/Yıl	30	1989	2.32
TEKSİM GIDA SAN. VE TİC. A.Ş.	Gıda	Un	39.424 T./Y. Un ve 9.856 T./Y. Kep.	36	1970	8.2
AKTAN GIDA SAN VE TİC. A.Ş.	Gıda	Un	9.615 T./Y. Un ve 2.304 T./Y. Kepek	19	1960	30
HASAN USTA GIDA SAN. VE TİC. A.Ş.	Gıda	Un	31.104 T./Y. Un ve 7.7766 T./Y. Kep.	18	1959	10
NİHORUZ GIDA SAN. VE TİC. A.Ş.	Gıda	Un	1.400 T./Y. Un ve 400 T./Y. Kepek	17	1962	1.01
GÜLBAHAR UN SAN. VE TİC. A.Ş.	Gıda	Un	6.200 T./Y.	27	1987	79.8
REHBER GIDA VE İH. MAD. SAN. VE TİC. A.Ş.	Gıda	Mısır Cipsi			1996	30
MERZİFON ZİR. HAY. GIDA ÜRÜNLERİ SAN. VE TİC. A.Ş.	Gıda	Süt İşleme		6	1996	24.7
SUAT ÇELİKÖRS	Makine İmalatı	Remork İmalatı	50 A./Y. Remork 500A./Y. Rem. Jantı	8	1970	0.5
KERVAN MAKİNE SAN. VE TİC. LTD. ŞTİ.	Makine İmalatı				1990	1.5
ATAALP İNŞ. TUR. MADENCİLİK LTD.ŞTİ.	Madencilik	Pres Kömür İmalatı	100.000 T./Y.	24	1995	1.5
HIFZI BAHA ZEREN GÖRTAŞ MADENCİLİK	Madencilik				1993	0.1
HAS KALIP SAN. TİC. A.Ş.	Metal Eşya	Kalıp		7	1990	0.55
ÇELİKÖRS EMAYE SAN.VE TİC. LTD. ŞTİ.	Metal Eşya	Tencere vb. Mutfak Eşyası	10.000 A./Y. Ten. 150.000 A./Y. M. Eş.	8	1980	0.15
HAKAN İSİ CİHAZLARI SAN. VE TİC. LTD. ŞTİ.	Metal Eşya	Soba Bor. Kova, Mangal vb.	90.000 A./Y.	3	1993	0.05
TÜRKER MAKİNE KALIP SAN. VE TİC. A.Ş.	Metal Eşya	Armatür İmali	20.622 A./Y.	9	1993	6
SELAHATTİN ERİŞKİN	Metal Eşya	Bakır ve Alümin. Mutfak Eş.yası		6	1980	

AKGAZ TİCARET VE SAN. MERZİFON ŞB.	Metal Eşya	Lpg Tüp İmalatı Boş Tüp Dolumu		19	1995	8.55
TİMAY PERÇİN RİVET ÇİTÇİT SAN. TİC. A.Ş.	Metal Eşya	Metal Düğme ve Çitçit İmalatı	300.000 A./Y.	94	1996	7.5
SEBAT METAL ÜRÜNLERİ SAN. TİC. LTD.ŞTİ.	Metal Eşya	Muh. Soba ve Soba Aksesuarı	1.100 A./Y. Soba ve 82.000 A./Y. Soba Ak.	9	1996	3
TURGUT ORMAN ÜRÜNLERİ SAN. TİC. LTD. ŞTİ..	Orman Ürünleri					6
GARANTİ MOBİLYA SAN. VE TİC. LTD. ŞTİ.	Orman Ürünleri	Mobilya		7	1990	0.2
MU-DO-SA HAZIR MUTFAK DOĞ. SAN. TİC. LTD. ŞTİ.	Orman Ürünleri				1996	5

TABLO(24)'ÜN DEVAMI

YENİ DETAY AHŞAP MUT. ZAFER ÖZTÜRK	Orman Ürünleri	Ahşap Mutfak Mobilya Dek. İm				3
PEKAY PLASTİK SAN. VE TİC. LTD. ŞTİ.	Plastik Ür. İmalatı	PVC Pis Su- Temiz Su Borusu	715 T./Y.	19	1987	5
MERSUN PLASTİK İMALAT TİC. LTD. ŞTİ.	Plastik Ür. İmalatı	PVC Kapı ve Pencere Üretimi	6.000 A./Y. PVC Kapı 8.400 A./Y. PVC Pen.	33	1995	6
POLAT PLASTİK AMBALAJ SAN. A.Ş.	Plastik Ür. İmalatı	Poşet İmalatı	430.000A./Y	4	1996	10
MERPEN PVC KAPI VE PEN. SAN. TİC. LTD. ŞTİ.	Plastik Ür. İmalatı	PVC Kapı ve Pencere İmalatı	4.000 A./Y. PVC Pen. 1.000 A./Y. PVC Kapı	10	1994	2
ŞAD İNŞAAT PLASTİK SAN. TİC. LTD. ŞTİ.	Plastik Ür. İmalatı					14
DÜLGERLER TEKSTİL SAN. VE TİC. LTD. ŞTİ.	Tekstil	Çarşaf ve Havlu İmalatı	12.000 A./Y.	15	1968	1.2
KARMER ÇORAP SANAYİ ADİ ORTAKLIĞI	Tekstil	Çorap ve Çorap Lastiği	1.500.000 A./Y.		1995	3
MER-TEKS KONFEKSİYON SAN. TİC. LTD. ŞTİ.	Tekstil	Konfeksiyon	28.000 A./Y. Eşofman 40.000 A./Y. Tişört 88.000 A./Y. Şort	24	1996	1
KAŞIKÇI-KAMTEKS TEKS. SAN. TİC. LTD. ŞTİ.	Tekstil					8
BOLATER TEKSTİL NAKLİ. TUR. SAN. TİC. A.Ş.	Tekstil					5
GÜMÜŞFON METAL END. SAN. VE TİC. A.Ş.	Elektrikli Makinalar	Aspiratör İmalatı	36.000 A./Y.	24	1994	25
HATİPOĞLU ELEKTRONİK SAN. VE TİC. LTD. ŞTİ.	Elektrikli Makinalar	Elektronik ve Elektrik Hırdavat		6	1993	0.1
SAFA SAN. TİC. LTD. ŞTİ..	Orman Ürünleri					30
SEÇKİN CAM SANAYİ VE TİC. LTD. ŞTİ.	Cam ve Cam Ür.	Isıcam İmalatı		7	1994	0.3
DİLARA DERİ ÜRÜNLERİ SAN. VE TİC. A.Ş.	Deri İşleme	Ayakkabı İmalatı	20.000 A./Y.	14	1996	15

KAYNAK : Merzifon Ticaret ve Sanayi Odası

Tablo(25)'de Merzifon Ticaret ve Sanayi Odası'na kayıtlı işyerlerinin kuruluş türlerine göre dağılımı verilmektedir.

Merzifon Ticaret ve Sanayi Odası'na kayıtlı işyerlerinin, kuruluş türlerine göre dağılımı incelendiğinde, şahıs firmaları ve limited şirketlerin ön plana çıktıkları görülmektedir. İlçedeki konut yapı kooperatiflerinin, işyerleri sıralamasında üçüncü sırada yer almaları dikkat çekicidir.

TABLO 25 : MERZİFON TİCARET VE SANAYİ ODASI'NA KAYITLI İŞYERLERİNİN KURULUŞ TÜRLERİNE GÖRE DAĞILIMI (1998)

KURULUŞ TÜRÜ	İŞYERİ ADEDİ
Şahıs Firmaları	391
Kollektif Şirketler	11
Kooperatifler Birliği	1
Limited Şirketler	131
Anonim Şirketler	40
Konut Yapı Kooperatifleri	121
Sulama Kooperatifi	20
Motorlu Taşıyıcılar Kooperatifleri	6
Kalkınma Kooperatifi	2
Esnaf Kefalet Kooperatifleri	1
Pazarlama ve Tüketim Kooperatifi	2
Bankalar	8
Kamu Kuruluşları	3
Küçük Sanat Kooperatifi	1
Tarım Satış Kooperatifi	2
Turizm Geliştirme Kooperatifi	1
TOPLAM	741

KAYNAK : Merzifon Ticaret ve Sanayi Odası

3.8. Turizm

Tarihi bir yerleşim bölgesi olan Merzifon'da önemli tarihi eserler, merkez ilçedekinin aksine toplu halde, “tarihi çekirdek” olarak nitelenebilecek bir alanda

bulunmaktadır. Bu alan aynı zamanda kentin ticaret merkezi işlevini görmektedir. Merzifon ilçesindeki tarihi eserlerin başlıcaları şunlardır:

- Abide Hatun Camisi: İlçe merkezinin 2 km. doğusundaki Bahçekent köyünde bir tepe üzerindedir. 17. yüzyıl başlarında Sadrazam Kara Mustafa Paşa'nın annesi Abide Hatun tarafından yaptırılmıştır. Dikdörtgen planlı ve minaresi tek şerefeli olan caminin giriş kapısının kanatları, geometrik motifler ve oymalarla süslenmiştir.

- Alaca Minare Mescidi: Hacı Süleyman mahallesi, İrfan sokakta bulunan mescit, 1501 yılında yapılmıştır. Dikdörtgen planlı ve moloz taştan yapılmış olan mescidin kuzeydeki son cemaat yeri, tek sütunlu olup yan duvarlar, iki sivri kemer ve iki kubbeye örtülü durumdadır. Son cemaat yerinin batı köşesinde, tek şerefeli minaresi yükselir. Giriş kapısının üzerindeki yazıt zaman içerisinde silinmiştir.

- Bozacı Camisi: Gazi Mahub mahallesinde, Ekin pazarında bulunan cami, 17. yüzyılda yapılmıştır. Kesme taştan yapılan caminin kuzeydeki son cemaat yeri, 4 sütun üzerine 3 kubbeye örtülüdür. Giriş kapısı basık yay biçiminde kemerli olan camiyi, yüksek sekizgen kasnaklı kiremitli bir kubbe örter. Tek şerefeli minaresi caminin güneybatısındadır.

- Çay Camisi: Hacı Bal mahallesinde bulunan cami, 18. yüzyılda Aşçı Hüseyin Ağa tarafından yaptırılmıştır. 1947 yılında onarım gören cami, kesme taştandır. Dikdörtgen planlı olan caminin son cemaat yeri, iki sivri tuğla kemerli olup, iki kubbe ile örtülüdür. Yay kemerli giriş kapısı üzerindeki yazıtı siliktir. Tavanı yıldız ve baklava biçimli geometrik motifler ve aşıboyalı nakışlarla süslenmiştir. Mihrap lale motifleri ile, minber ise geometrik geçme motiflerle süslüdür.

- Çelebi Mehmed Camisi: Cami-i Cedid mahallesi, Cumhuriyet caddesinde bulunan cami, 1411 yılında Osmanlı Sultanı I. Çelebi Mehmed'in oğlu II. Murad'ın buyruğu ile yapılmıştır. Caminin yanında Çelebi Mehmed Medresesi bulunması nedeni ile Medreseönü Camisi olarak bilinir. Birkaç kez onarım gören caminin üç kapısı bulunmaktadır. Doğu kapısının kanatları, ağaç oymacılığının güzel bir örneğidir.

- Hacı Hasan Camisi: Hacı Hasan mahallesi, Doğan sokaktadır. 1714 yılında ahşap, 1871 yılında da kagir olarak yapılmıştır. Caminin ahşap tavanı, altıgen ve baklava motiflerle süslüdür. Kuzeydeki son cemaat yeri, ahşap bir bölme ile camiden ayrılmıştır.

- Merzifonlu Kara Mustafa Paşa Camisi: Gazi Mahbub mahallesinde bulunan cami, 1667 yılında Sadrazam Merzifonlu Kara Mustafa Paşa tarafından yaptırılmış olup, Merzifon'un en büyük camisi olma özelliğine sahiptir. Dikdörtgen planlı ve kesme taştan yapılmış olan caminin kuzeydeki eski son cemaat yeri, günümüzde cami içerisinde bulunmaktadır. Caminin şimdiki son cemaat yeri, sonradan eklenmiştir. Yanlarda birer tonoz ve ortada küçük bir kubbeyle örtülüdür. Kare planlı, mekanı örten sekizgen kasnaklı büyük kubbe, üç duvarla iki ayak üzerinde bingilerle oturmaktadır. Kubbenin dört köşesinde sekizgen kuleler vardır. Kubbenin içi ise kalem işleriyle süslüdür. Üç sıra pencerenin aydınlattığı caminin mihrap ve minberi sadedir.

- Sofular Camisi: 16. yüzyılda Beylerbeyi Abdullah Paşa tarafından yaptırılan cami, Sofular mahallesinde bulunmaktadır. Son cemaat yeri ile birlikte dikdörtgen planlıdır. Kare plandaki ibadet mekanını, içi kalem işleri ile süslü büyük bir kubbe örter. Duvarları yontma taş ve tuğladan yapılmıştır. Kuzeydeki son cemaat yeri, dört köşeli dört sütun üzerine üç kubbeyle örtülüdür. Giriş kapısı yay kemerlidir. Caminin kemerleri, kırmızı-beyaz taşlardanır. Avludaki altıgen planlı türbede, Abdullah Paşa yatmaktadır.

- Taceddin İbrahim Camisi: Gazi Mahbub mahallesinde bulunan cami, 15. yüzyılda yapılmıştır. Minaresinin şerefeden yukarısı, 1941 yılındaki depremde yıkılmıştır. Duvarları yontma taştan, taş şerefeli minaresi ise kesme taşrandır. Kare planlı ve tek kubbeli olan caminin mihrabı süslüdür.

- Çelebi Mehmed Medresesi: Cami-i Cedid mahallesinde, Çelebi Mehmed camisinin yanındadır. 1415 yılında I. Çelebi Mehmed tarafından yaptırılmıştır. Sultaniye Medresesi adı ile de bilinmektedir. 1419 yılında Emin Onuroğlu Ali Bey tarafından onartılmıştır. Selçuklu medrese mimarisindeki dört eyvanlı plan tipine uygun olarak kare planlıdır. Dershane olarak kullanılan eyvanlar, beden duvarında çıkıntı oluşturur. Kesme taştan yapılan medresenin, giriş kapısı üzerindeki saat kulesini, 1866 yılında Amasya Mutasarrıfı Ziya Paşa yaptırmıştır. Giriş kapısı ve eyvanlar arasında, birer pencereli, beşerden yirmi

medrese odası yer alır. Avluyu çeviren dörderden oniki kare ayağın taşıdığı sivri revak kemerleri, kırmızı-beyaz taşlarla yapılmıştır. Eyvan aralarındaki odalar kubbelidir.

- Abdullah Paşa Türbesi: Sofular camisi avlusunda bulunan türbe, 16. yüzyıl Osmanlı mimarisinin bir örneğidir. Altıgen planlı ve moloz taştan yapılmıştır. Türbeyi örten kubbenin kasnağı, baklava dilimli şekillerle süslüdür. Türbedeki üç ahşap sanduka, Beylerbeyi Abdullah Paşa ve yakınlarına aittir.

- Bedesten: Merzifonlu Kara Mustafa Paşa camisinin yanındadır. 17. yüzyılda yapılmış olan Bedesten'in duvarları, kesme taş ve tuğladır. Dikdörtgen planlı olup iki katlı olarak inşa edilmiştir. Sekizgen kasnaklı dokuz kubbe ile örtülüdür. İç mekanda üst örtüyü taşıyan kalın ayaklar büyük sivri kemerlerle birleşmektedir.

- Taşhan: Merzifonlu Kara Mustafa Paşa camisi ile Bedesten'in karşısındadır. 17. yüzyılda yapılmış olup duvarları, kesme taş arasında tuğla hasıllıdır. Dikdörtgen planlı ve iki katlı olan Taşhan'ın, yuvarlak kemerli kapısı, güney yüzündedir. Avlu kalın kesme taş sütunlu revaklarla çevrilmiştir. Kuzey yönündeki revakların önünde, yan yana iki çeşme bulunur.

- Çifte Hamam: Hacı Süleyman mahallesinde bulunan Çifte Hamam, 1388 yılında I. Murad tarafından yaptırılmıştır. Duvarları taş, tavanı ise ahşaptır. Soğukluğu tonozla örtülü olup, iki halvet hücresi ve külhan ile plan tamamlanmaktadır.

- Kara Mustafa Paşa Hamamı: Merzifonlu Kara Mustafa Paşa camisinin yanındadır. 1678 yılında Merzifonlu Kara Mustafa Paşa tarafından camiye bir vakıf olarak yaptırılmıştır. Kesme taştan yapılmış olup muntazam bir plana sahip değildir. Kubbeli soyunmalığı, uzun dikdörtgen şekilli soğukluğu ve sekizgen planlı kubbeli sıcaklığı vardır. Sıcaklığın dört kenarı üzerinde, eyvanlı nişler, nişlerin arasında halvet hücreleri bulunur.

- Tuzpazarı Hamamı: 1677 yılında yapılan hamam, Gazi Muvaffak mahallesinde bulunmaktadır. Yanında kurulan tuz pazarının adı ile tanınır. Kesme taş ve tuğla karışımı duvarlı olan hamamın, giriş kapısı tamamen kesme taştan yapılmıştır. Soğukluk, iki kemerle üç bölüme ayrılan uzunca bir dikdörtgen şeklindedir. Üst örtü, ortada oluklu kiremitle kaplı kubbeli, yanlar ise aynalı tonozludur. Kare planlı sıcaklık merkezi, kubbeli ve dört eyvanlıdır. Köşelerde halvet hücreleri yer alır.

Tarihi eserler açısından zengin sayılabilecek Merzifon ilçesinin, turizmden yeterli payı aldığını söylemek pek mümkün değildir. Samsun ve Amasya il merkezine olan yakınlık ve ilçedeki tarihi eserlerin toplu bir halde bulunmaları vb. faktörlerin etkisi ile Merzifon, bir konaklama merkezi olmaktan ziyade daha çok uğrak noktası konumundadır. Bu nedenle Merzifon’da bulunan konaklama tesisleri düşük doluluk oranları çalışmaktadırlar.

Tablo(26)’da Merzifon ilçesinde bulunan konaklama tesislerinin kapasitesi ve 1997 yılı itibariyle doluluk oranları aşağıdaki tabloda verilmektedir.

TABLO 26 : MERZİFON İLÇESİNDEKİ TURİZM TESİSLERİ

TESİSİN ADI	TÜRÜ	ODA SAYISI	YATAK KAPASİTESİ	DOLULUK ORANI(%)
İstanbul Oteli	Belediyeİşl.Bel.	19	30	40
Çınar Oteli	Turizm İşl. Bel..	30	60	40
Divan Oteli	Turizm İşl. Bel.	35	66	40
TOPLAM		84	156	40

KAYNAK : Merzifon Ticaret ve Sanayi Odası

Tablodan görülebileceği gibi Merzifon’daki turizm tesislerinin ortalama doluluk oranları %40 düzeyindedir.

3.9. Teşvik Durumu

Gelişme sürecinde bulunan ülkelerde yatırımların özendirilmesinde kullanılan teşviklerden en önemlisi, *yatırım teşvik tedbirleri*dir. Bölgeler ve/veya iller arasında ortaya çıkmış sosyo-ekonomik gelişmişlik farklılıklarını gidermek amacıyla, illere yönelik değişik yatırım teşvikleri (devlet yardımları) uygulanmaktadır. Yine bu çerçevede devlet, belirli sektörlerin ülke içinde gelişiminin sağlanması amacıyla, gelişmesini istediği sektörlerle,

diğer bir ifadeyle *özel önem taşıyan sektörlerle*, farklı teşvik tedbirleri (destek unsurları) uygulamaktadır.

Yatırımların özendirilmesinde uygulanabilecek devlet yardımları açısından Amasya ili, 18.10.1996 tarih ve 22791 sayılı “1997 Yılı Programının Uygulanması, Koordinasyonu ve İzlenmesi”ne dair Bakanlar Kurulu kararınca **1. Derecede Kalkınmada Öncelikli İller** arasına alınmıştır. Bu gelişme, Merzifon Organize Sanayi Bölgesi’nde arsa tahsisinin başlamasının da etkisi ile ilçedeki sanayileşme çabalarına bir ivme kazandırmıştır.

3.10. Ticaret, Bankacılık ve Gelir Durumu

Bir ilçe merkezi olmasına rağmen Merzifon, coğrafi konumunun da etkisiyle, Amasya ilinin ana ticaret merkezi olma hususunda yıllardır merkez ilçe ile rekabet etme potansiyeline sahip olmuştur. Coğrafi konumu dışında, ilçeye bu özelliğini sağlayan faktörler şöyle özetlenebilir:

- Verimli bir ovaya sahip olan ilçede, ürün çeşitliliğinin çok fazla olmamasına rağmen, tarımsal ürün üretimindeki zenginlik,
- Sanayileşme çabalarının yaklaşık otuz yıllık bir geçmişe dayanması ve özellikle son yıllarda Organize Sanayi Bölgesi’nin kısmen devreye girmesinin de etkisiyle, sanayi yatırımlarındaki artışlar ile üretim konularının çeşitlenmesi,
- İlçede geçmişte işletilen maden yatakları ile günümüzde yegane işler durumda Kellecihanı linyit sahasının özellikle istihdam hacmini artırıcı etkisi,
- Merzifon’da bulunan askeri birliğin, ilçedeki talebin yıl boyunca canlı kalmasında ve özellikle hizmetler sektörüne olumlu etkisi,

1997 yılı sonu itibariyle ilçede, başta T.C. Ziraat Bankası olmak üzere toplam 7 ayrı banka faaliyet göstermektedir. Türkiye Bankalar Birliği istatistiklerinde, mevduat ve

kredi hacimlerine ilişkin veriler il bazında izlendiğinden, sözkonusu değerler, Amasya ili geneli için değerlendirilmiştir.

İlin 1990 yılı itibariyle 177 milyar TL. düzeyinde olan mevduat toplamı, 1990-1997 döneminde yıllık ortalama %93.25 oranında artış göstererek, 1997 yılı itibariyle 17.818 milyar TL. düzeyine yükselmiştir. 1995-1997 döneminde il mevduatının, türlerine göre gelişimi Tablo(27)'de verilmektedir.

TABLO 27: AMASYA İLİ MEVDUAT DAĞILIMI (Milyar TL)

MEVDUAT TÜRÜ	1995	1996	1997
Tasaruf Mevduatı	1.529	3.876	6.996
Mevduat Sertifikası	---	---	---
Resmi Kuruluşlar	64	322	879
Ticari Kuruluşlar	347	542	986
Bankalar Mevduatı	---	---	---
Döviz Tevdiatı	2.365	4.685	7.881
Diğer Mevduat	241	423	1.076
TOPLAM	4.546	9.848	17.818

KAYNAK : Türkiye Bankalar Birliği

1997 yılı itibariyle Amasya ili için gerçekleşen 17.818 milyar TL.'lık mevduat, aynı yıl Türkiye toplam mevduatının yaklaşık olarak %0.14'ünü teşkil etmektedir. 1997 yılında ilde yaklaşık olarak 51.468.698 TL. olarak gerçekleşen kişi başına düşen banka mevduatı tutarının, aynı yıl için gerek Türkiye ortalaması olan 199.561.703 TL., gerekse bölge ortalaması ile karşılaştırıldığında oldukça düşük seviyede olduğu görülmektedir. İl toplam banka mevduatı ve kişi başına düşen banka mevduatının bölge illeri ile karşılaştırılması ise Tablo(28)'de verilmektedir.

1997 yılı itibariyle Amasya ilinde kişi başına düşen banka mevduatı, bölge ortalamasının %33 altında gerçekleşmiştir.

1995-1997 dönemine ilişkin Amasya ili banka kredilerinin dağılımı ve gelişimi de Tablo(29)'da verilmiştir.

TABLO 28 : BANKA MEVDUATI AÇISINDAN AMASYA İLİNİN KARADENİZ BÖLGESİ İLLERİ İLE KARŞILAŞTIRILMASI (1997)

İLLER	TOPLAM BANKA MEVDUATI (Milyar TL)	KİŞİ BAŞINA DÜŞEN BANKA MEVDUATI (TL)
Amasya	17.818	51.468.698
Artvin	13.703	74.444.505
Bartın	16.771	89.680.655
Bayburt	6.880	69.049.961
Bolu	39.800	71.968.204
Çorum	33.831	58.512.211
Giresun	40.786	88.510.324
Gümüşhane	9.075	58.932.398
Karabük	18.994	83.498.184
Kastamonu	23.427	64.412.978
Ordu	35.608	42.383.009
Rize	22.949	70.486.300
Sakarya	58.846	80.412.681
Samsun	90.500	78.438.986
Sinop	17.265	80.330.348
Tokat	22.618	32.503.571
Trabzon	81.157	95.831.031
Zonguldak	95.472	155.816.178
BÖLGE TOPLAMI	645.500	76.921.280

KAYNAK : Türkiye Bankalar Birliği

TABLO 29 : AMASYA İLİ KREDİ DAĞILIMI (Milyar TL)

KREDİ TÜRÜ	1995	1996	1997
İHTİSAS KREDİLERİ	2.340	4.712	8.805
- Tarım	1.774	3.560	6.445
- Gayrimenkul	110	151	263
- Mesleki	454	657	1.262
- Denizcilik	-	-	-

- Turizm	2	-	-
- Diğer	-	344	835
İHTİSAS DIŞI KREDİLER	517	2.590	7.699
TOPLAM	2.857	7.302	16.504

KAYNAK : Türkiye Bankalar Birliği

Banka kredileri açısından Amasya ilinin mevcut durumu incelendiğinde ise; ilde 1990 yılı itibariyle 170 milyar TL. olan banka kredileri toplamı, 1990-1997 döneminde yıllık ortalama %92.25 oranında artış göstererek, 1997 yılı itibariyle 16.504 milyar TL. olarak gerçekleşmiştir. Tablodan da görüldüğü gibi, 1997 yılı itibariyle Amasyal ilinde bankalar tarafından toplam 16.504 milyar TL. kredi verilmiştir. Verilen kredilerin %53.35'i ihtisas kredilerinden (tarım, gayrimenkul, mesleki, turizm ve diğer kredilerden), %46.65'i de ihtisas dışı diğer kredilerden oluşmaktadır.

1997 yılı itibariyle Amasya ilinde verilen 16.504 milyar TL.'lık kredi, aynı yıl için Türkiye genelinde verilen toplam kredilerin %0.18'ini teşkil etmektedir. 1997 yılında ilde 47.673.105 TL. olan kişi başına düşen kredi miktarı, aynı yıl için 140.170.406 TL. olan Türkiye ortalamasının oldukça altında kalmaktadır.

Tablo(30)'da il banka kredilerinin ve kişi başına düşen kredi miktarının Karadeniz Bölgesi illeri ile karşılaştırılması verilmektedir.

TABLO 30 : BANKA KREDİLERİ AÇISINDAN AMASYA İLİNİN KARADENİZ BÖLGESİ İLLERİ İLE KARŞILAŞTIRILMASI (1997)

İLLER	TOPLAM BANKA KREDİLERİ (Milyar TL)	KİŞİ BAŞINA DÜŞEN BANKA KREDİLERİ (TL)
Amasya	16.504	47.673.105
Artvin	5.101	27.712.283
Bartın	3.214	17.186.431
Bayburt	4.107	41.219.214
Bolu	15.149	27.393.124
Çorum	20.428	35.331.130
Giresun	56.690	123.023.839
Gümüşhane	2.057	13.358.010
Karabük	4.093	17.992.949
Kastamonu	10.469	28.784.713
Ordu	21.133	25.153.901

Rize	4.422	13.581.874
Sakarya	17.297	23.636.239
Samsun	45.457	39.398.906
Sinop	4.591	21.360.940
Tokat	16.613	23.873.987
Trabzon	33.035	39.008.072
Zonguldak	16.385	26.741.328
BÖLGE TOPLAMI	296.745	35.361.743

KAYNAK : Türkiye Bankalar Birliği

Amasya ilinde kişi başına düşen banka mevduatı, bölge ortalamasının altında iken, yukarıdaki tablodan görüldüğü gibi 1997 yılı itibariyle ilde kişi başına düşen banka kredileri, bölge ortalamasının üzerinde gerçekleşmiştir.

İlin mevduat ve kredi ilişkisi incelendiğinde; ilde ticari bankaların açtıkları kredilerin, toplam mevduata (TL Mevduatı + Döviz Tevdiatı) oranı 1990 yılında %95.7 iken, bu oran 1991 yılında %83.2, 1994 yılında da %45.9 düzeyine gerilediği görülmektedir. Ancak 1995 yılından sonra kredi kullanımını artmış, 1997 yılında %92.6 düzeyine kadar yükselmiştir. Bu oran, aynı yıl itibariyle %70.2 olan Türkiye ortalamasının oldukça üzerinde gerçekleşmiştir.

Tablo(31)'de il kredi/mevduat oranının diğer iller ile karşılaştırılması verilmektedir.

TABLO 31 : KREDİ/MEVDUAT ORANI AÇISINDAN AMASYA İLİNİN DİĞER BAZI İLLER İLE KARŞILAŞTIRILMASI (%)

İLLER	1991	1993	1995	1997
Ankara	80.6	81.7	83.0	95.2
İstanbul	70.4	74.4	60.9	63.4
İzmir	80.1	106.6	78.5	74.1
Adana	230.3	214.9	156.1	84.6
Bursa	68.5	88.0	83.0	91.7
Denizli	55.4	65.8	75.3	131.4
Eskişehir	65.6	65.8	47.5	68.3
Antalya	124.2	96.3	60.5	63.9
Gaziantep	87.5	86.3	62.7	117.9
Kahramanmaraş	54.0	54.3	54.4	79.0
Kocaeli	51.1	49.4	30.0	43.4
Kayseri	47.1	48.4	22.8	49.5
Malatya	55.0	49.8	26.8	41.3
Ordu	78.2	74.1	77.7	59.3
Rize	73.6	149.5	93.0	19.3

Samsun	55.8	70.8	45.1	50.2
Sinop	38.1	37.6	24.9	26.6
Tokat	82.9	79.9	64.9	73.5
Trabzon	31.0	36.9	25.4	40.7
Zonguldak	14.8	25.9	10.6	17.2
Amasya	83.2	87.1	61.9	92.6
TÜRKİYE ORT.	78.1	79.6	65.4	70.2

KAYNAK : Türkiye Bankalar Birliği

Amasya ili Gayri Safi Yurtiçi Hasıla (GSYİH) rakamları incelendiğinde, 1989 yılında 319.164 milyon TL. olan sabit fiyatlarla GSYİH, 1989-1996 döneminde yıllık ortalama %0.67 oranında artış göstererek 1996 yılı itibariyle 334.536 milyon TL. düzeyine yükselmiştir. Amasya ili GSYİH'sının (1987 yılı üretici fiyatlarıyla) iktisadi faaliyet kollarına göre dağılımı Tablo(32)'de, iktisadi faaliyet kollarının il GSYİH'sı içindeki yerinin yüzde olarak dağılımı ise Tablo(33)'da verilmiştir.

TABLO 32 : AMASYA İLİ GAYRİ SAFİ YURTIÇİ HASILASININ SEKTÖRLERE GÖRE DAĞILIMI
(1987 Yılı Üretici Fiyatlarıyla) (MİLYON TL)

SEKTÖRLER	1989	1990	1991	1992	1993	1994	1995	1996
1. TARIM	127.543	128.588	117.439	111.306	112.304	93.536	96.387	93.322
a)Çiftçilik ve Hayvancılık	121.694	123.035	112.937	108.240	107.670	90.041	92.510	90.362
b)Ormancılık	3.159	3.022	3.053	2.987	3.148	2.509	2.848	1.955
c)Balıkçılık	2.691	2.532	1.449	1.079	1.487	986	1.029	1.005
2. SANAYİ	34.447	27.422	28.405	24.625	31.711	27.701	26.362	26.937
a)Madencilik ve Taşocaklığı	6.502	4.175	3.477	4.169	3.468	3.185	2.965	1.856
b)İmalat Sanayii	24.976	21.081	21.386	15.865	23.368	19.145	21.536	22.513
c)Elektrik, Gaz ve Su	2.969	2.166	3.542	4.591	4.875	5.371	1.861	2.568
3. İNŞAAT	17.761	17.890	19.110	21.436	24.240	24.995	25.632	25.893
4. TİCARET	34.324	37.858	38.581	41.351	41.216	38.030	42.422	45.576
a)Toptan ve Perakende Ticaret	24.187	26.656	27.153	28.703	27.634	24.909	28.448	30.930
b)Otel, Lokanta Hizmetleri	10.137	11.202	11.428	12.648	13.582	13.121	13.974	14.646
5. ULAŞTIRMA VE HABERLEŞME	44.445	51.569	53.799	58.308	64.282	62.662	66.334	69.857
6. MALİ KURULUŞLAR	3.976	3.554	3.443	3.464	3.081	3.074	3.064	3.018
7. KONUT SAHİPLİĞİ	18.742	19.132	19.557	20.023	20.550	21.287	21.582	22.197
8. SERBEST MESLEK VE HİZMETLER	4.958	5.134	5.307	5.391	5.425	4.940	5.051	5.165
9. (EKŞİ) İZAFİ BANKA HİZMETLERİ	1.130	1.010	975	980	867	866	856	827
10. SEKTÖRLER TOPLAMI (1-9)	285.066	290.137	284.666	285.924	301.942	275.359	285.979	291.138
11. DEVLET HİZMETLERİ	30.079	31.292	32.737	32.101	32.719	33.627	33.929	33.673
12. KAR AMACI OLMAYAN ÖZEL HİZMET KURULUŞLARI	547	581	613	496	525	471	405	419
13. ARA TOPLAMI (10 + 12)	315.692	322.010	318.016	318.521	335.185	309.457	320.313	325.230
14. İTHALAT VERGİSİ	3.473	4.290	5.112	5.276	9.053	5.682	7.486	9.306
15. GAYRİ SAFİ YURTIÇİ HASILA (13 + 14) (Alıcı Fiyatlarıyla)	319.164	326.300	323.128	323.797	344.238	315.139	327.799	334.536

KAYNAK : DİE

**TABLO 33 : AMASYA İLİ GAYRİ SAFİ YURTIÇİ HASILASININ SEKTÖRLERE GÖRE DAĞILIMI
(1987 Yılı Üretici Fiyatlarıyla) (%)**

SEKTÖRLER	1989	1990	1991	1992	1993	1994	1995	1996
1. TARIM	40.0	39.4	36.3	34.7	32.6	29.7	29.4	27.9
a)Çiftçilik ve Hayvancılık	38.1	37.7	35.0	33.4	31.3	28.6	28.2	27.0
b)Ormancılık	1.0	0.9	0.9	0.9	0.9	0.8	0.9	0.6
c)Balıkçılık	0.8	0.8	0.4	0.3	0.4	0.3	0.3	0.3
2. SANAYİ	10.8	8.4	8.8	7.6	9.2	8.8	8.0	8.1
a)Madencilik ve Taşocaklığı	2.0	1.3	1.1	1.3	1.0	1.0	0.9	0.6
b)İmalat Sanayii	7.8	6.5	6.6	4.9	6.8	6.1	6.6	6.7
c)Elektrik, Gaz ve Su	0.9	0.7	1.1	1.4	1.4	1.7	0.6	0.8
3. İNŞAAT	5.6	5.5	5.9	6.6	7.0	7.0	7.8	7.7
4. TİCARET	10.8	11.6	11.9	12.8	12.0	12.1	12.9	13.6
a)Toptan ve Perakende Ticaret	7.6	8.2	8.4	8.9	8.0	7.9	8.7	9.2
b)Otel, Lokanta Hizmetleri	3.2	3.4	3.5	3.9	3.9	4.2	4.3	4.4
5. ULAŞTIRMA VE HABERLEŞME	13.9	15.8	16.6	18.0	18.7	19.9	20.2	20.9
6. MALİ KURULUŞLAR	1.2	1.1	1.1	1.1	0.9	1.0	0.9	0.9
7. KONUT SAHİPLİĞİ	5.9	5.9	6.1	6.2	6.0	6.8	6.6	6.6
8. SERBEST MESLEK VE HİZMETLER	1.6	1.6	1.6	1.7	1.6	1.6	1.5	1.5
9. (EKSİ) İZAFİ BANKA HİZMETLERİ	0.4	0.3	0.3	0.3	0.3	0.3	0.3	0.2
10. SEKTÖRLER TOPLAMI (1-9)	89.3	88.9	88.1	88.3	87.7	87.4	87.2	87.0
11. DEVLET HİZMETLERİ	9.4	9.6	10.1	9.9	9.5	10.7	10.4	10.1
12. KAR AMACI OLMAYAN ÖZEL HİZMET KURULUŞLARI	0.2	0.2	0.2	0.2	0.2	0.1	0.1	0.1
13. ARA TOPLAMI (10 + 12)	98.9	98.7	98.4	98.4	97.4	98.2	97.7	97.2
14. İTHALAT VERGİSİ	1.1	1.3	1.6	1.6	2.6	2.8	2.3	2.8
15. GAYRİ SAFİ YURTIÇİ HASILA (13 + 14) (Alıcı Fiyatlarıyla)	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0

KAYNAK : DİE

Tablo(32) ve Tablo(33)'den de görüleceği gibi, 1996 yılı itibariyle Amasya ili Gayri Safi Yurtiçi Hasılası içinde en yüksek pay, tarım sektörüne aittir. 1989 yılında il GSYİH'sı içinde %40.0 olan tarım sektörünün payı, 1990-1996 döneminde düzenli olarak azalarak, 1996 yılında %27.9 seviyesine kadar gerilemiştir. Buna karşılık, 1996 yılı itibariyle il GSYİH'sı içinde tarım sektöründen sonra ikinci ve üçüncü sırada yer alan ulaştırma ve haberleşme ile ticaret sektörlerinin, sözkonusu dönem içerisinde paylarını arttırdıkları görülmektedir. Ayrıca inşaat ve konut sahipliği sektörlerinin de özellikle 1992-1993 yıllarını takiben, il GSYİH'sı içindeki payları artmıştır. İlin devlet hizmetleri sektörü payı, Türkiye ortalamasının üstündedir.

1996 yılı itibariyle Amasya ili GSYİH'sının, Türkiye GSYİH'sı içindeki payı %0.32 düzeyindedir. Amasya ili iktisadi faaliyet kollarının yarattığı katma değerin, Türkiye iktisadi faaliyet kolları katma değeri içindeki payı incelendiğinde ise en yüksek payın devlet hizmetlerine ait olduğu görülmektedir. 1996 yılı itibariyle devlet hizmetleri sektörünün Türkiye içindeki payı %0.75 olup, bunu %0.61 ile tarım sektörü izlemektedir. Amasya ili Gayri Safi Yurtiçi Hasılasının Karadeniz Bölgesi içindeki yeri incelendiğinde ise bölgede yaratılan GSYİH içinde 1991 yılına kadar %4 civarındaki payı, 1992 yılında %3.7, 1996 yılında da %3.4 seviyesine kadar gerilemiştir. Tablo(34)'de Amasya ili GSYİH'sının Bölge içindeki yeri verilmektedir.

TABLO 34 : AMASYA İLİ GSYİH'SININ KARADENİZ BÖLGESİ GSYİH'SI İÇİNDEKİ YERİ (1987 Yılı Üretici Fiyatlarıyla) (Milyon TL)

YILLAR	KARADENİZ BÖLGESİ		AMASYA		(II) / (I)
	GSYİH (I)	Gelişme Hızı %	GSYİH (II)	Gelişme Hızı %	%
1989	7.743.724	-	319.164	-	4.1
1990	8.128.834	5.0	326.300	2.2	4.0
1991	8.156.575	0.3	323.128	-1.0	4.0
1992	8.742.594	7.2	323.797	0.2	3.7
1993	8.896.011	1.8	344.238	6.3	3.9
1994	8.601.680	-3.3	315.139	-8.5	3.7
1995	8.952.445	4.1	327.799	4.0	3.7
1996	9.774.242	9.2	334.536	2.1	3.4

KAYNAK : DİE

Kişi başına düşen gelir düzeyi açısından Amasya ili incelendiğinde, 1989 yılı itibariyle 1.351 \$ olarak gerçekleşen kişi başına gayri safi yurtiçi hasılanın, 1996 yılı itibariyle 2.054 \$ düzeyine çıktığı görülmektedir. Tablo(35)'de Amasya ilinde yıllar itibariyle kişi başına düşen gayri safi yurtiçi hasıla rakamları verilmektedir.

TABLO 35: KİŞİ BAŞINA AMASYA İLİ GAYRİ SAFİ YURTIÇİ HASILASI
(Cari Fiyatlarla)

YILLAR	KİŞİ BAŞINA GSYİH (TL)	GELİŞME HIZI (%)	KİŞİ BAŞINA GSYİH (\$)
1989	2.893.091	-	1.351
1990	5.009.891	73.2	1.902
1991	7.520.218	50.1	1.780
1992	12.726.317	69.2	1.823
1993	24.089.518	89.3	2.155
1994	45.090.015	87.2	1.534
1995	90.105.879	99.8	1.951
1996	167.580.851	86.0	2.054

KAYNAK : DİE

Tablodan da görüleceği gibi 1989 yılında 1.351 \$ olan kişi başına il GSYİH'sı, 1993 yılı itibariyle 2.155 \$ düzeyine kadar yükselmiştir. Ancak 1994 yılında yıl ortası değeri olarak \$ kurunun bir önceki yıla göre %187 gibi oldukça yüksek oranda artış göstermesi sonucunda, 1994 yılı itibariyle kişi başına il GSYİH'sı 1.534 \$ düzeyine gerilemiştir. 1994 yılında il GSYİH'sı TL. bazında %87.2 oranında artış göstermesine rağmen sözkonusu nedenle \$ bazında bir önceki yıla göre %28.8 oranında azalmıştır. Sonraki yıllarda ise kişi başına il gayri safi yurtiçi hasılanın tekrar artış trendine girerek, 1996 yılında 2.054 \$ düzeyine ulaştığı görülmektedir..

Amasya ilinde gerçekleşen kişi başına GSYİH rakamları, Karadeniz Bölgesi ve Türkiye geneli ile karşılaştırıldığında, il kişi başına GSYİH rakamlarının, Karadeniz bölgesi ve Türkiye kişi başına GSYİH rakamlarının altında olduğu dikkat çekmektedir. 1996 yılı itibariyle Karadeniz bölgesinin kişi başına gayri safi yurtiçi hasılası 2.155 \$ iken, bu rakam Türkiye geneli için 2.920 \$ düzeyinde gerçekleşmiştir.

3.11. Yatırımlarda Devlet Yardımları

Ulusal ekonomilerin ayakta durabilmesi, yeni nesillere istihdam yaratılabilmesi, üretim, ihracat ve refah düzeyinin artırılabilmesi için yatırım yapılması zorunlu olurken, özellikle devletin ekonomideki payının azaltılmasının her kesim tarafından kabul gördüğü bir dönemde, ihtiyaç duyulan sanayi yatırımlarının *özel sektör* tarafından gerçekleştirilmesi bir mecburiyet haline gelmektedir.

Yatırım; getirisi uzun vadede oluşan ve değişen ekonomik, politik, sosyal ve teknolojik şartlar nedeniyle yüksek risk taşıyan bir faaliyettir. Söz konusu yüksek riski azaltmak ve müteşebbisleri ülkenin ihtiyaç duyduğu yatırımlara yönlendirebilmek için, gelişmiş ülkeler dahil tüm ülkelerde olduğu gibi, Türkiye'de de yatırımların devlet tarafından desteklenmesi kaçınılmaz bir mecburiyet olarak karşımıza çıkmaktadır. Gümrük Birliği, dünya ekonomisine entegrasyon ve yabancı sermayenin ülkemize çekilmesi gibi hususlar dikkate alındığında *Yatırımlarda Devlet Desteklerinin* önemi daha da artmaktadır.

Esasen, Avrupa Birliği üyesi ülkeler dahil, tüm ülkelerde bölgesel ve sektörel amaçlara yönelik olarak mali kaynakların imkan verdiği ölçüde;

- *Nakit destek ve hibeler,*
- *Vergisel destekler,*
- *Kredi destekleri,*
- *Sermayeye iştirak,*
- *Arazi - arsa tahsisi,*
- *Eğitim, pazar araştırması ve AR-GE yardımları*

gibi Devlet Destekleri yaygın bir biçimde uygulanmaktadır. Ülkemizde yatırımlara uygulanan devlet yardımlarını;

a- Yatırımlarda Devlet Yardımları,

b- KOBİ (Küçük ve Orta Boy İşletmeler) Yatırımlarında Devlet Yardımları

olmak üzere iki farklı sistemde ele almak mümkündür. KOBİ yatırımları ile ilgili devlet yardımları belli büyüklüğe kadar olan imalat sektörü yatırımlarını hedef alırken, *Teşvik Belgeli Sistem* çerçevesinde yürütülen ve genel anlamda *Yatırımlarda Devlet Yardımları* adı altında ifade edilen destekler, belli bir büyüklüğün üzerindeki her tür sektör yatırımını içermektedir.

a- Yatırımlarda Devlet Yardımları

Yatırımlarda Devlet Yardımları ile ilgili Mevzuat, 13 Ocak 1995 tarih ve 22170 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan **“26/12/1994 tarih ve 94/6411 sayılı Yatırımlarda Devlet Yardımları Hakkında Karar”**, 10 Mart 1995 tarih ve 2223 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan **08/03/1995 tarih ve 95/6569 sayılı “Ek Karar”** ve 4 Nisan 1995 tarih ve 22248 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan **“95/2 Sayılı Hazine Müsteşarlığı Tebliği”** ile düzenlenmiştir. Ayrıca, söz konusu Mevzuatta 8 Aralık 1996 tarih ve 22841 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan **19/09/1996 tarih ve 96/8639 sayılı “Ek Karar”**, 19 Mart 1997 tarih ve 22938 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan **97/2 Sayılı Hazine Müsteşarlığı Tebliği** ve **YPK’nun 22 Temmuz 1997 tarih ve 97/41 Sayılı kararı**, **6 Ağustos 1997 tarih ve 97/45 Sayılı kararı** ve **16 Ekim 1997 tarih ve 97/88 Sayılı kararı** ile ihtiyaçtan doğan bazı değişiklikler yapılmıştır. Daha sonra, 23 Ocak 1998 tarih ve 23239 Sayılı Resmi Gazetede yayımlanan, **4325 No’lu Kanunla Olağanüstü Hal Bölgesinde ve KÖY’lerde istihdam yaratılması ve yatırımların teşvik edilmesine ilişkin düzenlemeler** yapılmıştır. Son olarak da, 25 Mart 1998 tarih ve 23297 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan, **23/02/1998 tarih ve 98/10755 sayılı “Yatırımlarda Devlet Yardımları ve Yatırımları Teşvik Fonu Esasları Hakkında Karar”** ile;

- Daha önceki Karar hükümlerine göre düzenlenmiş bulunan yatırım teşvik belgeleri ile ilgili uygulamalar, istinad ettiği Karar hükümlerine tabi olmak ve
- Ancak, talep edilmesi halinde 98/10755 sayılı Karar’la lehe gelen hükümler 26/12/1994 tarihli ve 94/6411 sayılı Karar ve bu Karar’da değişiklik yapan Kararlar hükümlerine göre düzenlenmiş olan yatırım teşvik belgelerine tatbik edilebilir olmak

kaydıyla; 26/12/1994 tarih ve 94/6411 sayılı, 8/3/1995 tarih ve 95/6569 sayılı, 19/09/1996 tarih ve 96/8639 sayılı, 31/07/1997 tarih ve 97/9688 sayılı Kararlar yürürlükten kaldırılmıştır.

Son kararın uygulanmasına ilişkin esas ve usuller **6 Mayıs 1998 tarih ve 23334 sayılı** Resmi Gazetede yayımlanan **98/1 sayılı** Hazine Müsteşarlığı tebliği ile düzenlenmiştir.

Daha önceki Karar hükümlerine göre düzenlenmiş bulunan yatırım teşvik belgeleri ile ilgili uygulamalar, istinad ettiği Karar hükümlerine tabi olmak ve saklı kalmak kaydıyla, 25 Mart 1998 tarihinden sonra yürürlükte olan Karar çerçevesinde destek unsurlarının uygulanması açısından;

- a- **Gelişmiş Yörelere:** İstanbul ve Kocaeli il sınırları ile Ankara, İzmir, Bursa, Adana ve Antalya Büyükşehir Belediye sınırları dahil,
- b- **Normal Yörelere:** Gelişmiş Yörelere ve Kalkınmada Öncelikli Yörelere dışında kalan iller,
- c- **Kalkınmada Öncelikli Yörelere:** Bakanlar Kurulu Kararı ile Kalkınmada Öncelikli Yörelere olarak belirlenen iller,

olarak tespit edilmiştir.

23/02/1998 tarih ve 98/10755 sayılı karar çerçevesinde Hazine Müsteşarlığından alınan “Teşvik Belgesi” kapsamında gerçekleştirilen yatırımlar için, yatırım veya işletme dönemlerini kapsayan aşağıdaki destek unsurları uygulanmaktadır;

- **Gümrük vergisi ve Toplu Konut Fonu istisnası,**
- **Yatırım indirimi,**
- **İthalde Katma Değer Vergisi ertelemesi,**
- **Yerli makine ve teçhizat alımında Katma Değer Vergisi desteği,**
- **Vergi, resim ve harç istisnası,**
- **Enerji desteği,**
- **Arsa tahsisi,**
- **Yatırımları Teşvik Fonundan kredi tahsisi.**

Yukarıda sayılan destek unsurlarının ne şekilde uygulanacağı Hazine Müsteşarlığı'na belirlenmektedir.

Destek Unsurlarından Yararlanma

Destek unsurlarından yararlanabilmek için esas ve usulleri Müsteşarlıkça belirlenecek Yatırım Teşvik Belgesinin temin edilmesi zorunludur. Yatırımın teşvik belgesine bağlanabilmesi için asgari sabit yatırım tutarının, Kalkınmada Öncelikli Yörelerde 25 Milyar Türk Lirası, diğer yörelerde ise 50 Milyar Türk Lirası olması gerekmektedir.

Yatırım teşvik belgesi kapsamında, gelişmiş yörelerde aşağıda belirtilen sektörlerdeki yatırımlar ile bu yörelerde Sanayi ve Ticaret Bakanlığınca belirlenen Organize Sanayi Bölgelerindeki yatırımlar, Normal Yöreler ve Kalkınmada Öncelikli Yörelerdeki yatırımlar ve KOBİ kapsamına giren işletmelerce gerçekleştirilecek yatırımlar, yukarıda sayılan destek unsurlarından yararlanabilir.

Gelişmiş Yörelerde gerçekleştirilecek yatırımlardan teşvik belgesine bağlanabilecek ve destek unsurlarından yararlandırılacak yatırımlar aşağıda verilmiştir;

- ***Elektrik enerjisi üretimi yatırımları (otoprodüktör yatırımları dahil),***

- *Altyapı yatırımları,*
- *Yap-işlet ve/veya yap-işlet-devret modeli çerçevesinde yapılacak yatırımlar,*
- *Ar-Ge, tasarım, yeni ürün ve model geliştirmeye yönelik yatırımlar,*
- *Çevre korumaya yönelik yatırımlar,*
- *Bilim Teknoloji Yüksek Kurulunca belirlenen öncelikli teknoloji yatırımları,*
- *Elektronik sanayi yatırımları,*
- *Gemi ve yat inşa yatırımları,*
- *Tersane yatırımları (gemi inşa ve onarımını sağlayan tesisler),*
- *Teknopark, bilişim teknolojisi, eğitim, sağlık ve turizm yatırımları dahil olmak üzere Müsteşarlıkça belirlenecek diğer hizmet yatırımları,*
- *Mevcut yatırımın Kalkınmada Öncelikli Yörelere ile yurt dışına nakli sonucunda aynı mahalde gerçekleştirilmesi kaydıyla, Müsteşarlıkça uygun görülecek yatırımlar,*
- *Tevsi, modernizasyon, yenileme, kalite düzeltme, darboğaz giderme, entegrasyon ve tamamlama yatırımları,*
- *İleri teknoloji gerektiren, katma değeri yüksek, vergi gelirlerini ve istihdamı artırıcı özelliklerden bir veya birden fazlasını içeren ve sabit yatırım tutarı 50 milyon USD karşılığı Türk Lirasının üzerindeki komple yeni yatırımlardan Müsteşarlıkça uygun görülecek yatırımlar.*

Yatırımlara Sağlanan Destek Unsurları

Gümrük Vergisi ve Toplu Konut Fonu İstisnası: Yatırım teşvik belgesi kapsamındaki makine ve teçhizat (hammadde, aramalı ve işletme malzemeleri hariç) ithalatı, yürürlükteki İthalat Rejimi Kararı gereğince ödenmesi gereken Gümrük Vergisi ve Toplu Konut Fonundan istisna tutulmaktadır.

Teşvik belgesi ve buna bağlı liste kapsamındaki makine ve teçhizatın ithaline ilişkin işlemler, gümrük mevzuatı çerçevesinde gümrük idaresince yerine getirilir. Uygulamaya ilişkin usuller, Müsteşarlık ve Gümrük Bakanlığınca (Gümrük Kontrol Genel Müdürlüğü) müştereken tespit edilir.

Yatırım İndirimi: 193 sayılı Gelir Vergisi Kanununun ek 3. Maddesi hükmü uyarınca yatırım indirimi uygulaması açısından, yatırım teşvik belgesi kapsamında Gelişmiş Yörelere ve Normal Yörelere gerçekleştirilecek yatırımlar (Organize Sanayi Bölgelerinde gerçekleştirilecek yatırımlar ile KOBİ'lerce yapılacak yatırımlar dahil) *özel önem taşıyan sektör yatırımlarıdır.*

Yatırım indirimi, Normal Yörelere ve Kalkınmada Öncelikli Yörelere ile yukarıda izah edilen şekildeki Gelişmiş Yörelere yapılacak yatırımlara % 100 oranında uygulanır. Yatırım indiriminin artırılması halinde, Kalkınmada Öncelikli Yörelere için azami oran uygulanır. Yatırım indirimi uygulaması yönünden yatırımcının Müsteşarlığa müracaat tarihinden itibaren yapacağı harcamalar dikkate alınır.

İthalde KDV Ertelemesi: Teşvik Belgesi kapsamında ithal edilecek makine ve teçhizat, 25/10/1984 tarihli ve 3065 sayılı Kanun'da öngörüldüğü şekilde Katma Değer Vergisi ertelenmesinden yararlanır. İlgili mevzuatta öngörülen istisna hükümleri saklıdır.

Müsteşarlık tarafından verilen teşvik belgesinde yer alan yatırım mallarının ithalinde ödenmesi gereken katma değer vergisi, bu verginin fiilen indirilmesinin mümkün olacağı tarihe kadar ertelenir. Erteleme süresince zaman aşımı işlemez.

Yerli Makine ve Teçhizatta KDV Desteği: Teşvik belgesi kapsamında yurt içinden satın alınan ve yerli katkı oranı % 50'nin (gemi ve yat inşaa yatırımlarında % 30) üzerinde bulunan makine ve teçhizata ilişkin Gelişmiş ve Normal Yöreleredeki yatırımlarda katma değer vergisi oranındaki değer; Kalkınmada Öncelikli Yöreleredeki Yatırımlarda ise katma değer vergisi oranına 10 puan eklenmek suretiyle bulunacak değer üzerinden yatırımcılara Fon'dan ödeme yapılır. Bu ödeme, gemi ve yat inşaa yatırımlarında sabit yatırım tutarı üzerinden yatırımcılara ödenir.

KDV desteği ile ilgili olarak yatırımın bulunduğu il valiliğine veya yatırımcının kendisinin tayin edeceği yeminli mali müşavire doğrudan başvurularak işlemler yürütölür.

Vergi, Resim ve Harç İstisnası: 3/12/1988 tarihli ve 3505 sayılı Kanun'un Geçici 2'nci maddesine göre, yatırımcının yatırımın tamamlanmasına müteakip 2 yıl içinde 10.000 USD tutarında ihracat yapacağına dair taahhütte bulunması kaydıyla;

- Şirket kuruluşu,
- Yatırım termin süresi içinde kalınmak kaydıyla, teşvik belgesinde öngörölen özkaynak tutarını geçmemek üzere sermaye tezyidi,
- Teşvik belgesinde öngörölen yabancı kaynak tutarını geçmemek üzere bir yıl ve daha uzun vadeli olarak yurt içinden ya da dışından sağlanacak yatırım kredileri,
- Teşvik belgeli yatırıma ilişkin gayrimenkul ve gayrimenkule müteferri aynı hakların aynı sermaye olarak konulması halinde, bunların şirket adına tapuya tescil

işlemleri ve bu işlerle ilgili olarak düzenlenecek kağıtlar 01/07/1964 tarihli ve 488 sayılı Kanuna göre damga vergisinden ve 02/07/1964 tarihli ve 492 sayılı Kanuna göre harçlardan istisna edilir.

Enerji Desteği: İlgili mevzuatla belirlenen esas ve usuller çerçevesinde teşvik belgeli yatırımlara enerji desteği sağlanır.

Yatırımları Teşvik Fonundan Kredi Tahsisi : Fon'dan sadece, yatırımlarda devlet yardımları ile ilgili teşvik mevzuatı çerçevesinde araştırma-geliştirme (Ar-Ge), teknopark, çevre korumaya yönelik Bilim Teknoloji Yüksek Kurulunca belirlenen öncelikli teknolojik yatırımlar ile KOBİ yatırımlarının teşviki, desteklenmesi ve yönlendirilmesi amacıyla Müsteşarlıkça belirlenecek limitler dahilinde kredi tahsisi yapılabilmektedir.

Ayrıca, Olağanüstü Hal Bölgesinde ve Kalkınmada Öncelikli Yörelere vergi teşvikleri uygulamak ve yatırımlara kamu arsa ve arazisi temin etmek suretiyle yatırımları ve istihdam imkanlarını artırmayı amaçlayan, 4325 No.lu Kanun kapsamında çeşitli teşvikler getirilmiştir.

Bu Kanunda geçen Olağanüstü Hal Bölgesi; 4325 No.lu Kanunun yürürlüğe girdiği 1 Şubat 1998 tarihinde, Olağanüstü Hal Bölgesi ve mücavir alanına dahil iller ile Devlet İstatistik Enstitüsü Başkanlığınca belirlenen fert başına GSYİH miktarları 1.500 USD veya daha az ve Devlet Planlama Teşkilatı Müsteşarlığınca belirlenen sosyo-ekonomik gelişmişlik düzeyi -0.5 ve daha düşük bulunan illerden Bakanlar Kurulunca tespit edilen; Adıyaman, Ağrı, Ardahan, Bayburt, Erzurum, Gümüşhane, Iğdır, Kars, Ordu, Şanlıurfa ve Yozgat illerini kapsamaktadır.

Bu Kanun kapsamında getirilen teşvikler ise şöyledir:

Gelir ve Kurumlar Vergisi İstisnası: 01.01.1998 tarihi ile 31.12.2000 tarihi arasında; Olağanüstü Hal Bölgesi kapsamında sayılan illerde yeni işe başlayan gelir ve kurumlar vergisi mükelleflerinin, bu illerdeki işyerlerinde fiilen ve sürekli olarak 10 ve daha fazla işçi çalıştırmaları şartıyla, münhasıran bu iş yerinden elde ettikleri kazançları işe başlama tarihinden itibaren yatırım dönemi dahil 5 vergilendirme dönemi gelir ve kurumlar vergisinden müstesnadır.

Çalışanlardan Kesilen Vergilerin Ertelenmesi: 31.12.2002 tarihine kadar uygulanmak üzere; Olağanüstü Hal Bölgesi kapsamında sayılan illerde, 01.02.1998 tarihini izleyen aybaşından itibaren yeni işe başlayan gelir ve kurumlar vergisi mükelleflerinin bu illerdeki işyerlerinde çalıştırdıkları işçiler ile 01.02.1998 tarihinden önce işe başlamış olan gelir ve kurumlar vergisi mükelleflerinin 31.10.1997 tarihinden önce ilgili idareye vermiş oldukları en son 4 aylık sigorta prim bordrolarında bildirdikleri işçi sayısına ilave olarak yeni işe aldıkları ve bu işyerlerinde fiilen çalıştırdıkları işçilerin, ücretlerinden kesilen ve beyan

edilerek tahakkuk ettirilen gelir ve damga vergileri, beyanname verme süresini izleyen ikinci yılın aynı döneminde ödenir.

İşletmelerde Vergi, Resim, Harç İstisnası: 01.02.1998 tarihinden 31.12.2002 tarihine kadar uygulanmak üzere; Olağanüstü Hal Bölgesi kapsamında sayılan illerde yapılacak teşvik belgeli yatırımlarla ilgili olarak;

- Arazi veya arsa tedariki ile ilgili olarak ivazlı veya ivazsız devir, temlik, kamulaştırma, satış vaadi sözleşmesi, intifa ve iştirak hakkı, alım, satım, kira, geri alma, geri verme, ifraz, tevhid, tescil, cins değişikliği, rehin ve ipotek tesis ve terkin, ıslah ve değişiklik işlemleri ile bu işlemler dolayısıyla düzenlenen kağıtlar,
- Kredi verilmesi ile ilgili işlemler, bu konuda düzenlenen kağıtlar ve kredi işlemleri nedeniyle her ne nam ile olursa olsun nakden veya hesaben alınan paralar

veraset ve intikal vergisi, damga vergisi, banka ve sigorta muameleleri vergisi, emlak vergisi ve harçlar ile 2464 sayılı Belediye Gelirleri Kanununa göre alınan vergi, resim ve harçtan müstesnadır.

Sigorta Primi İşveren Payları: 31.12.2002 tarihine kadar uygulanmak üzere; Olağanüstü Hal Bölgesi kapsamında sayılan illerde, 01.02.1998 tarihinden itibaren yeni işe başlayan gelir ve kurumlar vergisi mükelleflerinin bu illerdeki işyerlerinde çalıştırdıkları işçiler ile 01.02.1998 tarihinden önce işe başlamış olan gelir ve kurumlar vergisi mükelleflerinin 31.10.1997 tarihinden önce idareye vermiş oldukları en son 4 aylık sigorta prim bordrolarında bildirdikleri işçi sayısına ilave olarak yeni işe aldıkları ve bu işyerlerinde fiilen çalıştırdıkları işçiler için, 506 sayılı Sosyal Sigortalar Kanununun 72 ve 73'üncü maddeleri uyarınca prime esas kazançları üzerinden tahakkuk ettirilecek primlerin işveren hissesi Hazine Müsteşarlığı'na karşılanmaktadır.

Bedelsiz Yatırım Yeri Tahsisi: 23 Ocak 1998 tarih ve 23239 Sayılı Resmi Gazetede yayımlanan 4325 Sayılı Kanununun 8'inci maddesiyle Kalkınmada Öncelikli Yörelere; organize sanayi bölgelerine öncelik verilmek üzere en az 10 kişilik istihdam öngören teşvik belgeli yatırımlar için gerçek ve tüzel kişilere, Hazineye ait arazi ve arsaların mülkiyeti bedelsiz olarak devredilebilir hükmü getirilmiştir. Bu maddenin uygulanması ile ilgili hükümler Maliye Bakanlığınca hazırlanacak bir yönetmelikle belirlenecektir.

Yatırımın Finansmanı

Teşvik belgesi kapsamındaki yatırımların finansmanında uygulanabilecek asgari özkaynak oranları aşağıda belirtilmiştir;

- ***Kalkınmada Öncelikli Yörelere yapılacak yatırımlarda*** % 20,
- ***Normal ve Gelişmiş Yörelere yapılacak yatırımlarda*** % 40,
- ***Ro-Ro taşımacılığı, havayolu kargo taşımacılığı yatırımlarında*** % 25,
- ***Gemi inşa, yat inşa, gemi ithali ve uçak ithali yatırımlarında*** % 15,
- ***Finansal kiralama şirketlerinin yapacağı kiralama yatırımlarında*** % 10,

Teşvik belgeli yatırımlar kapsamında dış kredi ve yurtiçinden döviz kredisi (iç kredi ile birlikte kullanılması dahil) temin edilmesi halinde, özkaynak oranları % 20'ye kadar indirilebilir. Ayrıca, ihraç edilmek üzere inşa edilen gemi ve yatlar (deniz araç ve gereçleri dahil) ile Müsteşarlıkça uygun görülen Yap-İşlet-Devret modeli çerçevesinde gerçekleştirilecek yatırımlarda bu sınırlara bağlı kalınmaz.

Yatırıma Fon kaynaklarından kredi desteğinin öngörülmesi halinde, bu kredi ile dış kredi yukarıda belirtilen % 80 limitlerini aşmamak üzere birlikte kullanılabilir. Yatırımların finansmanında; yeniden değerlendirme fonu, özkaynak olarak mütalaa edilmez.

Madencilik yatırımları (görünür rezerve oturtulmuş istihraç yatırımları, maden istihracı ile beraber entegrasyon yatırımları ve maden aramaya yönelik yatırımlar dahil), kalkınmada öncelikli yörelerde uygulanan destek unsurlarından yararlanmaktadır.

b- KOBİ Yatırımlarında Devlet Yardımları

Küçük ve Orta Boy İşletmelerin (KOBİ) Teşvik Belgeli olarak devlet yardımlarından yararlanmaları, ilk kez 16 Ekim 1996 tarih ve 22789 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan **19/09/1996 tarih ve 96/8615 sayılı** “Küçük ve Orta Boy İşletmelerin Yatırımlarında Devlet Yardımları Hakkında Karar” ve 31 Ekim 1996 tarih ve 22803 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan 96/3 sayılı Hazine Müsteşarlığı Tebliği ile sağlanmıştır. Son olarak da, 7 Mart 1998 tarih ve 23279 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan **23/02/1998 tarih ve 98/10669 sayılı** Kararla KOBİ yatırımlarına ilişkin devlet yardımları yeniden düzenlenmiş ve 96/8615 sayılı Karar yürürlükten kaldırılmıştır.

Bu Karar kapsamında; imalat sanayi sektöründe faaliyette bulunan, işyerinde en fazla 150 işçi çalıştıran, kanuni defter kayıtlarında arsa ve bina hariç, makine ve teçhizat, tesis, taşıt araç ve gereçleri, döşeme ve demirbaşları toplamı 50 milyar Türk Lirasını aşmayan işletmeler KOBİ kapsamında değerlendirilmiş ve Devlet Yardımlarından faydalanmaları imkanı yaratılmıştır.

KOBİ'lere sağlanan başlıca destek unsurları;

- ***Yatırımları Teşvik Fonundan Kredi,***
- ***Gümrük Vergisi ve Fon İstisnası,***
- ***Yatırım İndirimi,***
- ***Makine ve Teçhizat Alımında Katma Değer Vergisi (KDV) Desteği,***
- ***Vergi, Resim ve Harç İstisnası,***

olarak sıralanabilir.

Yatırım Teşvik Belgesi kapsamında yurt içinde imal edilmiş makine ve teçhizatın satın alınması halinde, makine ve teçhizata ilişkin katma değer vergisi, Fon'dan KDV desteği olarak yatırımcılara ödenir. Bu ödeme; Kalkınmada Öncelikli Yörelerde, katma değer vergisine 10 puan ilave edilerek yapılır. KDV desteğinden yararlanabilmek için satın alınan makine ve teçhizatın yeni ve kullanılmamış olması gerekmektedir.

Acil Destek kapsamında yer alan; Adıyaman, Ağrı, Ardahan, Batman, Bayburt, Bingöl, Bitlis, Diyarbakır, Elazığ, Erzincan, Erzurum, Giresun, Gümüşhane, Hakkari, Iğdır, Kahramanmaraş, Kars, Kilis, Malatya, Mardin, Muş, Rize, Siirt, Sinop, Sivas, Şanlıurfa, Şırnak, Tunceli ve Van illerindeki KOBİ'lere öncelikli olarak Yatırımları Teşvik Fonundan kredi tahsis edilmektedir.

Fon kaynaklı krediler sadece makine ve teçhizat ile hammadde (enerji hariç) alımlarına yönelik olarak kullanılabilir. Yurtiçinden kullanılmış olarak temin edilecek makine teçhizat için Fon'dan kredi tahsisi yapılmaz.

KOBİ'lere Fon'dan, Acil Destek kapsamındaki illerde 30 milyar TL., Kalkınmada Öncelikli Yörelerde 20 milyar TL., diğer yörelerde 15 milyar TL.'na kadar olmak üzere Fon kaynaklı yatırım kredisi tahsis edilebilir. Ayrıca, KOBİ'lere Fon'dan 10 milyar TL.'na kadar Fon kaynaklı işletme kredisi de tahsis edilebilir.

Fon kapsamındaki kredilerin kullanımında yatırımcının krediye konu toplam yatırımın Acil Destek kapsamındaki illerde en az % 10'unu, Kalkınmada Öncelikli Yörelerde en az % 20'sini, diğer yörelerde en az % 30'unu öz kaynaklardan karşılaması gerekmektedir.

KOBİ'lere Fon kaynaklarından kullanılan kredilerin faizleri; Acil Destek kapsamındaki illerde ve Kalkınmada Öncelikli Yörelerde % 20 , diğer yörelerde yapılacak

yatırımlarda ise % 30'dur. KOBİ'lere kullanılacak Fon kaynaklı yatırım kredilerinde azami vade 4 yıl, işletme kredilerinde 2 yıldır. Yatırım kredilerinde 1 yıl ödemesiz dönem uygulanır.

KOBİ Desteklerinden Yararlanılması

KOBİ yatırımlarında devlet yardımları, Hazine Müsteşarlığı ve Türkiye Halk Bankası (Halkbank) tarafından ortaklaşa yürütülmektedir. KOBİ Teşvik Belgesi alınabilmesi için; yatırımcı kendisine en uygun olan Halkbank Şubesine başvurmakta, şube tarafından talebin uygun görülmesi halinde kendisinden istenen bilgi ve belgeleri yine ilgili şubeye vermektedir. Fon kaynaklı kredi kullanılmasına yönelik alınacak teminata ait esaslar Halkbank tarafından belirlenmektedir. Halkbank tarafından Teşvik Belgesi talebi olumlu karşılanan Yatırımcılara, Bankanın başvurusu üzerine, Hazine Müsteşarlığı Teşvik ve Uygulama Genel Müdürlüğüne Teşvik Belgesi verilmektedir.

Yatırım Teşvik Belgesi şart ve karakteristiklerinin gereği gibi yerine getirilememesi halinde, Hazine Müsteşarlığı, destek unsurlarının kısmen veya tamamen kaldırılarak, yararlanılan desteklerin geri alınmasını sağlama yetkisine sahiptir.

Yatırımın gerçekleşmesi ile ilgili takip, kontrol ve sorumluluk Halkbanka aittir. Yatırımın, Yatırım Teşvik Belgesinde kayıtlı destek unsurlarından birinin uygulanmasını müteakip en geç 6 ay içerisinde tamamlanması esastır. Yatırım süresi Teşvik Belgesinde kayıtlı destek unsurlarından birinin uygulanmasını müteakip başlamakta ve verilen süre içinde tamamlanamayan yatırımlarla ilgili olarak ise, Müsteşarlıkça KOBİ Teşvik Belgesi iptal edilerek, sağlanmış olan destek unsurları 6183 sayılı Kanun çerçevesinde ilgililerden geri alınmaktadır.

Yatırımların gerçekleşmemesi veya Yatırım Teşvik Belgesinin iptal edilmesi halinde, yararlanılan Fon kaynaklı kredi faiz oranı; Fon kaynaklı kredinin ilk kullanıldığı

tarihten, yatırımcının kredi anapara ve faizlerini vadelerinde ödenmemesi halinde ise temerrüde düşülen tarihten itibaren, Halkbankın kısa vadeli ticari kredilere uygulayacağını ilan ettiği faiz oranına yükseltilerek, anaparanın (kredinin), buna göre hesaplanacak faizi ile birlikte yatırımcıdan Halkbank tarafından tahsili söz konusudur.

4. ÖNERİLEN YATIRIM KONULARININ DEĞERLENDİRME KRİTERLERİNE GÖRE SINIFLANDIRILMASI

4.1. Değerlendirme Kriterleri

Merzifon için önerilen yatırım konularının değerlendirilmesinde, *tarım* ve *sanayi* sektörlerine yönelik olmak üzere iki ayrı değerlendirme kriteri uygulanmıştır.

Tarım sektörü için önerilen yatırım konuları; *pazar olanakları; yardımcı malzeme ve hammadde kaynaklarına yakınlık; taşıma; işgücü; enerji, yakıt ve su; arazi durumu; sosyal ve kültürel çevre; iklim koşulları; özendirme önlemleri; toplam yatırım tutarı, işletme sermayesi ihtiyacı ve finansman imkanları* olmak üzere 10 ayrı kriter açısından değerlendirilmiştir. **Her bir yatırım konusu için toplam faktör puanı**, 1-3 arası faktör ağırlıkları ile söz konusu yatırım göz önünde bulundurularak 1-10 arası verilen puanların çarpılması sonucu elde edilen rakamların toplamından oluşmaktadır.

Sanayi sektörü için önerilen yatırım konuları ise, *pazar olanakları ve pazara yakınlık; yardımcı malzeme ve hammadde kaynaklarına yakınlık; taşıma; işgücü; enerji, yakıt ve su; arsanın maliyeti, topografik yapısı ve inşaat maliyeti; sosyal ve kültürel çevre; iklim koşulları; çevre koşullarına uygunluk; özendirme önlemleri; yan sanayie yakınlık; üst düzey yönetici ve teknik personel sağlanması; iletişim imkanları; toplam yatırım tutarı ve işletme sermayesi ihtiyacı; finansman imkanları ve bankacılık hizmetlerinden yararlanılması ve diğer (güvenlik ve milli savunmaya uygunluk vb.)* gibi 16 faktör

üzerinden değerlendirilmiştir. Yine *her bir yatırım konusu için toplam faktör puanı*, 1-3 arası faktör ağırlıkları ile söz konusu yatırım göz önünde bulundurularak 1-10 arası verilen puanların çarpılması sonucu elde edilen rakamların toplamından oluşmaktadır.

Bunun yanı sıra, önerilen uygun yatırım konuları, kendi içlerindeki nispi üstünlüklerini yansıtabilmek amacıyla üç grupta değerlendirilmiştir:

A Grubu: Gerek talep-pazar-kaynak, gerekse yatırım boyutları, karlılık ve risk derecesi bakımından *sorun taşımadığı düşünülen* yatırım alanlarını içermektedir.

B Grubu: Bölgesel imkanlar ve hazırlık derecesine göre birinci gruptaki yatırımlar gibi sorunsuz olmakla birlikte, kuruluş yeri, pazarlama, kapasite, işgücü vb. faktörler bakımından *daha ayrıntılı analiz gerektiren* yatırım alanlarını içermektedir.

C Grubu: Bölgenin ve ülkenin ihtiyaç duyabileceği, girdi-çıktı değerlendirmesi bakımından anlamlı potansiyel arz eden yatırım alanlarıdır. Ancak; bölgede belirli bir alt yapı ile ekonomik oluşum ve gelişmelere paralel olarak, diğer iki gruba oranla *daha ciddi hazırlık safhası gerektiren* yatırım alanlarını içermektedir.

Buna göre;

Tarım sektörü için;

0 - 120 arası puan **C Grubu**

121 - 160 arası puan **B Grubu**

161 - 200 arası puan **A Grubu**

Sanayi sektörü için;

0 - 50 arası puan **C Grubu**

151 - 200 arası puan **B Grubu**

201 - 250 arası puan **A Grubu**

yatırım konularını ifade etmektedir.

4.2. Uygun Yatırım Konuları

Merzifon ilçesi için sosyo-iktisadi anlamda uygun yatırım konuları önerilirken, öncelikle yörenin doğal kaynak potansiyeli göz önünde alınmıştır. Tarım, hayvancılık, maden ve orman varlığından meydana gelen doğal kaynak potansiyelinin değerlendirilmesine yönelik yatırım konuları, hammadde teminindeki kolaylıkların yanısıra geriye doğru bağlantılar yoluyla, tarım ve hayvancılığın gelişmesine de katkıda bulunmaktadır. Diğer yandan ilçenin ekonomisinde tarımın ağırlığı da dikkate alındığında, tarıma dayalı sanayiye yönelik yatırım konularına öncelik verilmesinin gerekliliği ortaya çıkmaktadır.

Bunun yanında yurtiçi ve yurtdışı talebi karşılamaya yönelik yatırım konuları ile ileriye ve geriye doğru bağlantılar yoluyla ilçedeki sanayi sektörünün gelişimini desteklemeye yönelik olarak potansiyel arz eden yatırım konuları da göz önünde bulundurulmuştur.

Yapılan inceleme ve değerlendirmelerin ışığında, Merzifon ilçesine yönelik 29 adet yatırım konusu önerilmiştir. Bu yatırım konuları aşağıda verilmektedir.

4.2.1 Doğal Kaynak Potansiyelini Değerlendirmeye Yönelik Yatırımlar

Merzifon ilçesinde doğal kaynak potansiyelini değerlendirmeye yönelik yatırım konuları, iki başlık altında incelenmiştir.

Tarım - Hayvancılık ve Ormancılık Sektöründe Yapılabilecek Yatırımlar

Merzifon ilçesinde doğal kaynak potansiyelini oluşturan tarım ve hayvancılık ile ormancılık sektörlerinde yapılabileceği düşünülen yatırım konuları aşağıda sıralanmıştır.

- *Damızlık sığır yetiştiriciliği,*
- *Et besiciliği,*
- *Et ve yumurta tavukçuluğu,*
- *Hindi yetiştiriciliği ve şarküteri ürünleri,*
- *Yüksek sistem bağcılık,*
- *Mantar yetiştiriciliği,*
- *Su ürünleri üretimi (alabalık, sazan vb.),*

İmalat sanayiinde yapılabilecek yatırımlar

Merzifon ilçesinin doğal kaynak potansiyelini (özellikle tarım ve hayvancılık) değerlendirmeye ve bu ürünlerin katma değerini arttırmaya yönelik 11 adet yatırım konusu önerilmiş olup bu öneriler şöyle sıralanmaktadır:

- *Soğuk hava deposu,*
- *Meyve konsantresi, pulp ve meyve suyu tesisi,*
- *Bisküvi üretimi,*
- *Helva, lokum, reçel ve marmelat üretimi,*
- *Kontrplak üretimi,*
- *Ahşap kaplama üretim tesisi,*
- *Parke üretim tesisi,*
- *Ahşap ambalaj sandığı ve palet üretimi,*
- *Ham deri işleme tesisi,*
- *Deri eşya (saraciye) üretimi,*
- *Briket kömür üretimi,*

4.2.2. Talebi Karşılamaya Yönelik Yatırımlar

Merzifon ilçesinde doğal kaynak potansiyelinin değerlendirilmesinin yanısıra, özellikle yurtiçi talebi ve ihracatı karşılamaya yönelik olarak, gelişme potansiyeli yüksek görülen sektörlere ilişkin yatırımların özendirilmesi de önem taşımaktadır. Bu kapsamda önerilen 11 adet yatırım konusu aşağıda sıralanmıştır.

- *Polipropilen çuval tesisi,*
- *Oluklu mukavva kağıtları ve kutu üretimi,*
- *Soğuk lastik kaplama,*
- *Plastik enjektör üretimi,*
- *Cerrahi amaçlı eldiven üretimi,*
- *Hazır beton üretimi,*
- *Çimentolu sunta ve prefabrik yapı elemanları,*
- *Seramik kaplama malzemeleri üretimi,*
- *Poliüretan sünger üretimi,*
- *Viol üretimi,*
- *Hazır giyim,*

4.3. Değerlendirme Kriterlerine Göre Önerilerin Sınıflandırılması

Yörenin doğal kaynakları, sosyoekonomik koşulları ve potansiyel gelişme çizgileri dikkate alınarak tespit edilen 29 adet yatırım konusundan 13 tanesi A grubunda, geriye kalan 16 tanesi de B grubunda yer almaktadır.

A grubu içerisinde bulunan ve *sorunsuz* görünen yatırım konularından 4'ü tarım – hayvancılık ve ormancılık sektöründe, 9'u da imalat sanayiinde yer almaktadır.

B grubunda bulunan, *belirli koşullara ve ön hazırlıklara bağımlı* olan yatırım konularından 3'ü tarım – hayvancılık ve ormancılık sektöründe, 13'ü de imalat sanayiinde bulunmaktadır.

Şüphesiz ki, Merzifon ilçesi ve yöresi için önerilen gerek A ve gerekse B grubu yatırım konuları ön değerlendirme niteliğini haiz olup uygulanabilirlikleri teknik, ekonomik ve mali fizibilite çalışmalarının sonucuna göre netlik kazanabilecektir.

Söz konusu yatırım konularının görelı üstünlüklerine göre sınıflandırılması ve önerilen yatırım konularının kuruluş yeri faktörlerine göre değerlendirilmesi, tarım ve hayvancılık sektörü ve imalat sanayii için Tablo(36) ve Tablo(37)'de; Merzifon ilçesi ve yöresinin sosyoekonomik ve doğal koşulları dikkate alınarak önerilen yatırım konularının, tespit edilen kurulu kapasitelerine göre tahmini yatırım tutarları ve yaratacakları istihdam durumları ise Tablo(38)'de verilmektedir.

TABLO 36 : TARIM VE HAYVANCILIK SEKTÖRÜNDE ÖNERİLEN YATIRIM KONULARININ GÖRELİ AVANTAJ DURUMUNA GÖRE SEÇİMİ

KURULUŞ YERİ FAKTÖRLERİ	Faktör Ağırlığı	Yüksek Sistem Bağımlık		Damızlık Sığır Yetiştiriciliği		Et Besiciliği		Et ve Yumurta Tavukçuluğu	
		Puan	Faktör Puanı	Puan	Faktör Puanı	Puan	Faktör Puanı	Puan	Faktör Puanı
1. Pazara Yakınlık	3	8	24	9	27	9	27	8	24
2. Yardımcı Malz. ve Hammadde Kaynaklarına Yakınlık	2	9	18	8	16	8	16	8	16
3. Taşıma	1	8	8	8	8	8	8	7	7
4. İşgücü	1	8	8	8	8	8	8	8	8
5. Enerji, Yakıt ve Su	2	8	16	9	18	9	18	9	18
6. Arazi Durumu	3	9	27	9	27	9	27	8	24
7. Sosyal ve Kültürel Çevre	1	8	8	8	8	8	8	8	8
8. İklim Koşulları	3	9	27	8	24	8	24	8	24
9. Özendirme Önlemleri	2	7	14	7	14	7	14	7	14
10. Toplam Yat. Tut. İşl. Ser. İht. ve Fin. Olanakları	2	9	18	7	14	6	12	8	16
TOPLAM			168		164		162		159
Yatırımın Yer Aldığı Görelî Üstünlük Grubu		A		A		A		B	

TABLO(36)'NIN DEVAMI

KURULUŞ YERİ FAKTÖRLERİ	Faktör Ağırlığı	Mantar Yetiştiriciliği		Hindi Yetiştiriciliği ve Şarküteri Ürünleri		Su Ürünleri (alabalık, sazan, vb.) üretimi	
		Puan	Faktör Puanı	Puan	Faktör Puanı	Puan	Faktör Puanı
1. Pazara Yakınlık	3	7	21	7	21	8	24
2. Yardımcı Malz. ve Hammadde Kaynaklarına Yakınlık	2	8	16	8	16	8	16
3. Taşıma	1	8	8	8	8	8	8
4. İşgücü	1	8	8	8	8	8	8
5. Enerji, Yakıt ve Su	2	8	16	9	18	7	14
6. Arazi Durumu	3	8	24	8	24	7	21
7. Sosyal ve Kültürel Çevre	1	7	7	8	8	8	8
8. İklim Koşulları	3	8	24	8	24	7	21
9. Özendirme Önlemleri	2	7	14	7	14	8	16
10. Toplam Yat. Tut. İşl. Ser. İht. ve Fin. Olanakları	2	9	18	7	14	8	16
TOPLAM			156		155		152
Yatırımın Yer Aldığı Göreli Üstünlük Grubu		A		B		B	

TABLO 37 : İMALAT SANAYİNDE ÖNERİLEN YATIRIM KONULARININ GÖRELİ AVANTAJ DURUMUNA GÖRE SEÇİMİ

KURULUŞ YERİ FAKTÖRLERİ	Faktör Ağırlığı	Soğuk Hava Deposu		Meyve Konsantresi, Pulp ve Meyve Suyu		Bisküvi Üretimi		Helva, Lokum, Reçel ve Marmelat Üretimi	
		Puan	Faktör Puanı	Puan	Faktör Puanı	Puan	Faktör Puanı	Puan	Faktör Puanı
1. Pazara Yakınlık	3	8	24	8	24	8	24	8	24
2. Yardımcı Malz. ve Hammadde Kaynaklarına Yakınlık	2	9	18	9	18	9	18	9	18
3. Taşıma	1	8	8	8	8	8	8	8	8
4. İşgücü	2	8	16	8	16	8	16	8	16
5. Enerji, Yakıt ve Su	1	8	8	7	7	8	8	8	8
6. Arsanın Maliyeti, Topoğrafik Yapısı ve İnşaat Maliyeti	1	8	8	8	8	8	8	8	8
7. Sosyal ve Kültürel Çevre	1	8	8	8	8	8	8	8	8
8. İklim Koşulları	1	8	8	8	8	8	8	8	8
9. Çevre Koşullarına Uygunluk	2	8	16	8	16	8	16	8	16
10. Özendirme Önlemleri	2	7	14	8	16	8	16	7	14
11. Yan Sanayiye Yakınlık	1	8	8	7	7	7	7	7	7
12. Üst Düzey Yöneticilerin ve Teknik Pers. Sağlanması	2	8	16	7	14	7	14	8	16
13. İletişim İmkanları	1	10	10	10	10	10	10	10	10
14. Toplam Yatırım Tutarı, İşletme Sermayesi İhtiyacı	2	9	18	6	12	6	12	8	16
15. Finansman İmkanları ve Bankacılık Hizm. Yararlanma	1	8	8	8	8	8	8	8	8
16. Diğer (Güvenlik ve Milli Savunmaya Uygunluk vs.)	2	10	20	10	20	10	20	10	20
TOPLAM			208		200		201		205
Yatırımın Yer Aldığı Görelî Üstünlük Grubu		A		B		A		A	

TABLO(37)'NİN DEVAMI

KURULUŞ YERİ FAKTÖRLERİ	Faktör Ağırlığı	Kotrplak Üretimi		Ahşap Kaplama Üretim Tesisi		Parke Üretim Tesisi		Ham Deri İşleme Tesisi	
		Puan	Faktör Puanı	Puan	Faktör Puanı	Puan	Faktör Puanı	Puan	Faktör Puanı
1. Pazara Yakınlık	3	8	24	8	24	8	24	7	21
2. Yardımcı Malz. ve Hammadde Kaynaklarına Yakınlık	2	9	18	9	18	9	18	8	16
3. Taşıma	1	8	8	8	8	8	8	8	8
4. İşgücü	2	8	16	8	16	8	16	7	14
5. Enerji, Yakıt ve Su	1	9	9	9	9	9	9	8	8
6. Arsanın Maliyeti, Topoğrafik Yapısı ve İnşaat Maliyeti	1	8	8	8	8	8	8	8	8
7. Sosyal ve Kültürel Çevre	1	8	8	8	8	8	8	8	8
8. İklim Koşulları	1	8	8	8	8	8	8	8	8
9. Çevre Koşullarına Uygunluk	2	7	14	7	14	7	14	6	12
10. Özendirme Önlemleri	2	7	14	7	14	7	14	7	14
11. Yan Sanayiye Yakınlık	1	8	8	7	7	8	8	8	8
12. Üst Düzey Yöneticilerin ve Teknik Pers. Sağlanması	2	8	16	8	16	8	16	7	14
13. İletişim İmkanları	1	10	10	10	10	10	10	10	10
14. Toplam Yatırım Tutarı, İşletme Sermayesi İhtiyacı	2	7	14	7	14	8	16	8	16
15. Finansman İmkanları ve Bankacılık Hizm. Yararlanma	1	8	8	8	8	8	8	8	8
16. Diğer (Güvenlik ve Milli Savunmaya Uygunluk vs.)	2	10	20	10	20	10	20	10	20
TOPLAM			203		202		205		193
Yatırımın Yer Aldığı Göreli Üstünlük Grubu		A		A		A		B	

TABLO(37)'NİN DEVAMI

KURULUŞ YERİ FAKTÖRLERİ	Faktör Ağırlığı	Deri Eşya (saraciye) Üretimi		Briket Kömür Üreimi		Polipropilen Çuval Tesisi		Ahşap Ambalaj San. ve Ahşap Palet Üretimi	
		Puan	Faktör Puanı	Puan	Faktör Puanı	Puan	Faktör Puanı	Puan	Faktör Puanı
1. Pazara Yakınlık	3	7	21	8	24	8	24	9	27
2. Yardımcı Malz. ve Hammadde Kaynaklarına Yakınlık	2	9	18	9	18	7	14	9	18
3. Taşıma	1	8	8	8	8	8	8	8	8
4. İşgücü	2	8	16	8	16	8	16	8	16
5. Enerji, Yakıt ve Su	1	8	8	8	8	8	8	9	9
6. Arsanın Maliyeti, Topoğrafik Yapısı ve İnşaat Maliyeti	1	8	8	8	8	8	8	8	8
7. Sosyal ve Kültürel Çevre	1	8	8	7	7	8	8	8	8
8. İklim Koşulları	1	8	8	9	9	8	8	8	8
9. Çevre Koşullarına Uygunluk	2	7	14	6	12	7	14	7	14
10. Özendirme Önlemleri	2	7	14	7	14	7	14	7	14
11. Yan Sanayiye Yakınlık	1	9	9	8	8	7	7	9	9
12. Üst Düzey Yöneticilerin ve Teknik Pers. Sağlanması	2	8	16	8	16	7	14	8	16
13. İletişim İmkanları	1	10	10	10	10	10	10	10	10
14. Toplam Yatırım Tutarı, İşletme Sermayesi İhtiyacı	2	8	16	8	16	7	14	8	16
15. Finansman İmkanları ve Bankacılık Hizm. Yararlanma	1	8	8	8	8	8	8	8	8
16. Diğer (Güvenlik ve Milli Savunmaya Uygunluk vs.)	2	10	20	10	20	10	20	10	20
TOPLAM			202		202		195		209
Yatırımın Yer Aldığı Göreli Üstünlük Grubu		A		A		B		A	

TABLO(37)'NİN DEVAMI

KURULUŞ YERİ FAKTÖRLERİ	Faktör Ağırlığı	Oluklu Mukavva Kağıtları ve Kutu Ür.		Soğuk Lastik Kaplama		Plastik Enjektör Üretimi		Cerrahi Amaçlı Eldiven Üretimi	
		Puan	Faktör Puanı	Puan	Faktör Puanı	Puan	Faktör Puanı	Puan	Faktör Puanı
1. Pazara Yakınlık	3	8	24	8	24	7	21	7	21
2. Yardımcı Malz. ve Hammadde Kaynaklarına Yakınlık	2	8	16	8	16	7	14	7	14
3. Taşıma	1	8	8	8	8	8	8	8	8
4. İşgücü	2	7	14	8	16	7	14	7	14
5. Enerji, Yakıt ve Su	1	7	7	8	8	8	8	8	8
6. Arsanın Maliyeti, Topoğrafik Yapısı ve İnşaat Maliyeti	1	8	8	8	8	8	8	8	8
7. Sosyal ve Kültürel Çevre	1	8	8	8	8	7	7	7	7
8. İklim Koşulları	1	8	8	8	8	8	8	8	8
9. Çevre Koşullarına Uygunluk	2	7	14	7	14	7	14	7	14
10. Özendirme Önlemleri	2	7	14	7	14	7	14	7	14
11. Yan Sanayiye Yakınlık	1	7	7	7	7	7	7	7	7
12. Üst Düzey Yöneticilerin ve Teknik Pers. Sağlanması	2	6	12	8	16	6	12	7	14
13. İletişim İmkanları	1	10	10	10	10	10	10	10	10
14. Toplam Yatırım Tutarı, İşletme Sermayesi İhtiyacı	2	7	14	7	14	6	12	6	12
15. Finansman İmkanları ve Bankacılık Hizm. Yararlanma	1	8	8	8	8	8	8	8	8
16. Diğer (Güvenlik ve Milli Savunmaya Uygunluk vs.)	2	10	20	10	20	10	20	10	20
TOPLAM			192		199		185		187
Yatırımın Yer Aldığı Görelî Üstünlük Grubu		B		B		B		B	

TABLO(37)'NİN DEVAMI

KURULUŞ YERİ FAKTÖRLERİ	Faktör Ağırlığı	Hazır Beton Üretimi		Çimentolu Sunta ve Prefabrik Yapı Eleman.		Seramik Vitrifiye Sağlık Gereçleri Üretimi		Poliüretan Sünger Üretimi	
		Puan	Faktör Puanı	Puan	Faktör Puanı	Puan	Faktör Puanı	Puan	Faktör Puanı
1. Pazara Yakınlık	3	8	24	7	21	8	24	7	21
2. Yardımcı Malz. ve Hammadde Kaynaklarına Yakınlık	2	7	14	7	14	7	14	6	12
3. Taşıma	1	7	7	7	7	7	7	8	8
4. İşgücü	2	8	16	7	14	7	14	7	14
5. Enerji, Yakıt ve Su	1	7	7	8	8	8	8	8	8
6. Arsanın Maliyeti, Topoğrafik Yapısı ve İnşaat Maliyeti	1	8	8	8	8	8	8	8	8
7. Sosyal ve Kültürel Çevre	1	7	7	8	8	8	8	8	8
8. İklim Koşulları	1	7	7	8	8	8	8	8	8
9. Çevre Koşullarına Uygunluk	2	7	14	7	14	7	14	7	14
10. Özendirme Önlemleri	2	7	14	7	14	7	14	7	14
11. Yan Sanayiye Yakınlık	1	7	7	7	7	7	7	7	7
12. Üst Düzey Yöneticilerin ve Teknik Pers. Sağlanması	2	7	14	6	12	6	12	6	12
13. İletişim İmkanları	1	10	10	10	10	10	10	10	10
14. Toplam Yatırım Tutarı, İşletme Sermayesi İhtiyacı	2	7	14	6	12	7	14	7	14
15. Finansman İmkanları ve Bankacılık Hizm. Yararlanma	1	8	8	8	8	8	8	8	8
16. Diğer (Güvenlik ve Milli Savunmaya Uygunluk vs.)	2	10	20	10	20	10	20	10	20
TOPLAM			191		185		190		186
Yatırımın Yer Aldığı Görelî Üstünlük Grubu		B		B		B		B	

TABLO(37)'NİN DEVAMI

KURULUŞ YERİ FAKTÖRLERİ	Faktör Ağırlığı	Viol Üretimi		Hazır Giyim					
		Puan	Faktör Puanı	Puan	Faktör Puanı	Puan	Faktör Puanı	Puan	Faktör Puanı
1. Pazara Yakınlık	3	7	21	7	21	8	24	7	21
2. Yardımcı Malz. ve Hammadde Kaynaklarına Yakınlık	2	7	14	7	14	6	12	6	12
3. Taşıma	1	8	8	7	7	7	7	7	7
4. İşgücü	2	8	16	7	14	7	14	7	14
5. Enerji, Yakıt ve Su	1	8	8	8	8	7	7	7	7
6. Arsanın Maliyeti, Topoğrafik Yapısı ve İnşaat Maliyeti	1	8	8	8	8	8	8	8	8
7. Sosyal ve Kültürel Çevre	1	7	7	7	7	8	8	8	8
8. İklim Koşulları	1	8	8	8	8	8	8	8	8
9. Çevre Koşullarına Uygunluk	2	7	14	8	16	6	12	6	12
10. Özendirme Önlemleri	2	7	14	7	14	7	14	7	14
11. Yan Sanayiye Yakınlık	1	8	8	8	8	6	6	6	6
12. Üst Düzey Yöneticilerin ve Teknik Pers. Sağlanması	2	7	14	7	14	6	12	6	12
13. İletişim İmkanları	1	10	10	10	10	7	7	7	7
14. Toplam Yatırım Tutarı, İşletme Sermayesi İhtiyacı	2	7	14	8	16	6	12	6	12
15. Finansman İmkanları ve Bankacılık Hizm. Yararlanma	1	8	8	8	8	6	6	6	6
16. Diğer (Güvenlik ve Milli Savunmaya Uygunluk vs.)	2	10	20	10	20	10	20	10	20
TOPLAM			192		193		177		174
Yatırımın Yer Aldığı Göreli Üstünlük Grubu		B		B		B		B	

TABLO 38 : ÖNERİLEN YATIRIM KONULARININ TAHMİNİ YATIRIM TUTARI VE İSTİHDAM DURUMU

ÖNERİLEN YATIRIM KONULARI	KAPASİTE	TOPLAM YATIRIM TUTARI (\$)	İSTİHDAM (Kişi)
TARIM VE HAYVANCILIK			
Damızlık Sığır Yetiştiriciliği	400 Baş Hayvan /Yıl	1.000.000	35
Et Besiciliği	1.000 Baş Hayvan/Yıl	1.500.000	40
Yumurta Tavukçuluğu	40.000 Adet/Yıl Yumurta Tavukçuluğu	400.000	25
Hindi Yetiştiriciliği ve Şarküteri Ürünleri	360.000 Adet/Yıl Hindi Yetiş. 1.500 Adet/Gün Kuluçhane 1.000 Adet/Gün Kesimhane 500 m ³ Soğuk Hava Deposu 1.800 Ton/Yıl Şarküteri Ürünleri	920.000	50
Yüksek Sistem Bağcılık (10 da. alanda ve arazi değeri hariç)	7 Ton/Dönem	7.000	5
Mantar Yetiştiriciliği	FAB	FAB	FAB
Su Ürünleri (Alabalık, sazan vb.) Üretimi	150 Ton/Yıl	150.000	10
İMALAT SANAYİİ			
Soğuk Hava Deposu	900 m ³	200.000	15
Meyve Konsantresi, Pulp ve Meyve Suyu Ür.	1.625 Ton/Yıl Konsantre-Pulp 15.550 Ton/Yıl Meyve Suyu	4.000.000	60
Bisküvi Üretimi	9.400 Ton/Yıl (Tek Vardiya)	6.000.000	55
Helva, Lokum, Reçel ve Marmelat Üretimi	720 Ton/Yıl Reçel 2.400 Ton/Yıl Marmelat 1.350 Ton/Yıl Şekerleme	675.000	25
Ahşap Kaplama Üretim Tesisi	7.000 m ² /Yıl (Tek Vardiya)	1.070.000	FAB
Kontrplak Üretimi	6.480 m ³ /Yıl (Çift Vardiya)	1.450.000	FAB
Parke Üretim Tesisi	48.000 m ² /Yıl	470.000	35
Ham Deri İşleme Tesisi	600 Ton/Yıl	600.000	30
Deri Eşya (Saraciye) Tesisi	300.000 Adet/Yıl	400.000	50
Briket Kömür Üretimi	24.000 Ton/Yıl	500.000	FAB
Polipropilen Çuval Tesisi	3.750.000 Adet/Yıl	1.400.000	40
Ahşap Ambalaj Sandığı ve Ahşap Palet Üretimi	100.000 Adet/Yıl Ambalaj San. 100.000 Adet/Yıl Palet	450.000	50
Oluklu Mukavva Kağıtları ve Kutu Üretimi	7.500 Ton/Yıl Oluklu Mukavva Kağıtları ve Kutu	1.000.000	35
Soğuk Lastik Kaplama	10.560 Adet/Yıl Soğuk Sistem Lastik Kaplama	250.000	10
Plastik Enjektör Üretimi	81.000.000 Adet/Yıl (Çift Vard.)	5.800.000	FAB
Cerrahi Amaçlı Eldiven Üretimi	5.000.000 Adet/Yıl (Tek Vard.)	3.900.000	FAB
Hazır Beton Üretimi	100.000 m ³ /Yıl Hazır Beton	1.400.000	22
Çimentolu Sunta ve Prefabrik Yapı Elemanları	30.000 m ² /Yıl Çimentolu Sunta 9.500 Pano/Yıl	11.700.000	FAB
Seramik Vitrifiye Sağlık Gereçleri Üretimi	9.000 Ton/Yıl	1.500.000	200
Poliüretan Sünger Üretimi	2.500 Ton/Yıl	1.500.000	50
Viol Üretimi	FAB	FAB	FAB
Hazır Giyim	350.000 Adet/Yıl Muhtelif Konfeksiyon	350.000	90

Not: Önerilen yatırım konuları ile ilgili kapasite, toplam yatırım tutarı ve istihdam miktarı verileri, fikir verebilmek amacıyla belirtilmiş olup tahmini tutarları göstermektedir. Dolayısıyla, fizibilite aşamasında kapasite ve maliyetlerde farklılıklar olması doğaldır.

FAB: Fizibilite Aşamasında Belirlenecek.

5. GENEL DEĞERLENDİRME VE SONUÇ

Türkiye gibi gelişmekte olan bir ülkede, kıt kaynakların optimal şekilde kullanılması son derece önemlidir. Gelişme gelişme sürecinin tamamlanması, üretim faktörlerinin etkin bir biçimde kullanılarak doğru yatırım kararlarının alınması ve bu yatırımların en uygun zamanda hayata geçirilerek milli ekonomiye kazandırılması ile mümkün olmaktadır. Bu çerçevede, yatırım projelerinin değerlendirilmesinde, uygun yatırım alanları araştırmasının önemi ortaya çıkmaktadır.

Uygun yatırım alanları araştırması; ilin/ilçenin veya bölgenin kısa ve uzun dönemde beklenen gelişmeleri de dikkate alınarak, önerilebilecek yatırım konuları ile bunların muhtemel kuruluş yerlerini tespit etmeye yönelik çalışmaları içermektedir.

Bu çalışmaları yönlendiren birincil amaç, yöre kaynakları ile uyumlu ve pazarlama imkanı yüksek yatırım alanlarının belirlenmesidir. Uygun yatırım alanları araştırmasının temel inceleme alanı ise “**kuruluş yeri faktörleri analizi**”dir. Kuruluş yeri faktörleri, belirli bir üretim biriminin belirli bir coğrafi konuma yerleştirilmesi halinde, sözkonusu üretim biriminin maliyeti, satış hasılatı ve sermaye yapısı üzerinde etkili olan tüm konumsal özellikleri içerir. Diğer bir ifadeyle, kuruluş yerinin seçimi, genellikle işletme giderlerinin en düşük, işletme gelirlerinin en yüksek olduğu yerin belirlenmesi sürecini içermektedir.

Kuruluş yeri seçimine ilişkin verilecek karar, tesisin faaliyeti süresince değiştirilmesi zor ve çoğu zaman mümkün olmayan, değiştirilmesi mümkün olduğunda ise çok yüksek maliyetlere katlanılması gereken bir karardır. Kuruluş yeri kararının bu özelliği, ciddi ve isabetli araştırmaların yapılmasını kaçınılmaz kılmaktadır. Dolayısıyla, kuruluş yeri seçimine etki eden faktörleri çok iyi bir şekilde tespit etmek ve bu faktörlerin kuruluş yeri üzerindeki olumlu ve olumsuz etkilerini detaylı bir şekilde analiz etmek gerekmektedir.

İktisadi yapının ağırlıklı olarak tarım-hayvancılık ve ormancılık sektörlerince belirlendiği Merzifon ilçesinde, sanayileşme çabalarına her geçen gün daha büyük bir önem atfedilmektedir. Söz konusu çabalara devletin desteği ise teşvik mekanizması ve ilçede Organize Sanayi Bölgesi kurulması şeklinde devam etmektedir.

Bu bağlamda Amasya ilinin 18.10.1996 tarih ve 22791 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı uyarınca, *1. Derecede Kalkınmada Öncelikli İller* kapsamına alınması, ilçedeki sanayileşme çabalarına bir ivme kazandırmıştır. Ayrıca *Merzifon Organize Sanayi Bölgesi*'nin tamamen devreye girmesi ile ilçenin, sanayi yatırımları açısından yeni bir çehreye kavuşmuş olacağı düşünülmektedir.

Bu çalışmada Merzifon ilçesi ve yöresinin mevcut ekonomik ve sosyal dengesizliklerine çözüm getirme çabaları kapsamında kısa ve orta vadede yapılabirliği mümkün gözükken ve yeni istihdam alanları yaratabilecek yatırım konusu önerileri sunulmuştur.

İlçenin ekonomik ve sosyal koşulları dikkate alınarak yapılan araştırmalar ve değerlendirmeler sonucunda belirlenen yatırım konuları, öneri niteliğinde olup uygulanabilirlikleri teknik, ekonomik ve mali inceleme ve değerlendirmeleri içeren yapılabirlik etüdlerinin sonucunda netleşecektir.

Söz konusu yatırım önerilerinin gerçekleşme oranı ise şüphesiz ki, potansiyel girişimcilerin Merzifon ilçesi ve yöresinde yatırım yapmak konusundaki motivasyonlarına bağlı olacaktır.

YARARLANILAN KAYNAKLAR

- *Bankalarımız 1994, Türkiye Bankalar Birliği, Mayıs 1995.*
- *Bankalarımız 1995, Türkiye Bankalar Birliği, Mayıs 1996.*
- *Bankalarımız 1996, Türkiye Bankalar Birliği, Mayıs 1997.*
- *Bankacılar, Türkiye Bankalar Birliği, Sayı 21, Haziran 1997.*
- *Genel Nüfus Sayımı, İdari Bölünüş, 1990, DİE.*
- *İl ve Bölge İstatistikleri 1994, DİE.*
- *İlgili Resmi Gazeteler.*
- *İller ve Bölgeler İtibariyle Çeşitli Göstergeler, DPT, Kasım 1997.*
- *İller İtibariyle GSYİH 1987-1994, DİE.*
- *İllerin Sosyo-Ekonomik Gelişmişlik Sıralaması Araştırması (1996), DPT, Aralık 1996.*
- *Tarımsal Yapı (Üretim, Fiyat, Değer) 1994, DİE.*
- *Tarımsal Yapı (Üretim, Fiyat, Değer) 1995, DİE.*
- *Tarımsal Yapı (Üretim, Fiyat, Değer) 1996, DİE.*
- *Türkiye Elektrik Dağıtım ve Tüketim İstatistikleri 1995, TEDAŞ.*
- *Türkiye Elektrik Dağıtım ve Tüketim İstatistikleri 1996, TEDAŞ.*
- *Yataklı Tedavi Kurumları İstatistik Yıllığı 1994, T.C. Sağlık Bakanlığı.*
- *Yataklı Tedavi Kurumları İstatistik Yıllığı 1995, T.C. Sağlık Bakanlığı.*
- *Yataklı Tedavi Kurumları İstatistik Yıllığı 1996, T.C. Sağlık Bakanlığı.*
- *Yatırımlarda Devlet Yardımları, T.C. Hazine Müsteşarlığı Teşvik ve Uygulama Genel Müdürlüğü.*
- *Amasya İl'i Ekonomik ve Sosyal Durum Raporu 1996, Amasya Sanayi ve Ticaret İl Müdürlüğü.*